



# Medlem i facket

OM DEN FACKLIGA ORGANISATIONEN PÅ  
ARBETSPLETSEN OCH I SAMHÄLLET

Landsorganisationen i Sverige

# Medlem i facket

OM DEN FACKLIGA ORGANISATIONEN PÅ  
ARBETSPLATSEN OCH I SAMHÄLLET

© Landsorganisationen i Sverige och Inti Chavez Perez 2014

Projektansvarig: Lars-Åke Henriksson, LO

Text: Inti Chavez Perez

Produktion: Bilda Förlag & Idé

Grafisk form: LO

Illustration: Robert Nyberg

Foto: Lars Forsstedt

Tryck: LO-Tryckeriet, Stockholm 2014

ISBN 978-91-566-3003-3

# Innehåll

Förord 5

Ett snabbt intro till facket 7

Tillsammans höjer vi lönerna 8

Skyddsnät om vi faller 9

Allting bygger på solidaritet 13

Vi bestämmer tillsammans 14

Du är aldrig ensam 15

Förändringen börjar nu 16

Kollektivavtalet ger högre löner 19

Bestämmer lägsta nivåer 20

Både rättigheter och skyldigheter 21

Kräv alltid kollektivavtal 22

Vi avstår från vissa löneökningar 24

Att åka snålskjuts på andra 25

Så skrivs ett kollektivavtal 27

Samordning inom LO 28

Kollektivavtal på jobbet 28

Din roll i kampen om lönerna 33

Starkare än arbetsgivarna 35

Utan arbetare skapas inga pengar 36

Flera sätt att blockera 37

Alla kan hjälpa till 37

Det krävs solidaritet 38

Den svenska modellen 39

Med facket påverkar du jobbet 41

Fackets första hjälpen 41

Vi har rätt att påverka 42

Håller koll på lagarna 43

Vi stoppar sjuka jobb 45

Hjälp att byta arbetsuppgifter 46

Ombudet är en aktivist 47

Vad är solidaritet? 51
Könet påverkar arbetarens lön 51
Vem är arbetare? 53
Papperslösa utan fackförbund 54
Solidaritet efter jobbet 56
Alla är inte överens 57
Så förändrar du i facket 59
Så fattas besluten 61
Vår kamp är politisk 65
Klyftorna finns kvar 66
Stöd åt alla människor 67
Koppling till partipolitiken 69
Möt våra motståndare 73
Vill ändra regler 73
Vill sparka hur som helst 73
Vill försämra för arbetslösa 74
Vill sänka våra löner 74
Vill försvaga arbetarna 74
Vad var det som hände? 77
När Goliat mötte David 77
När facket tömde godispåsen 79
Konflikten som nådde EG-domstolen 80
Facket i medieskugga 83
Nu bygger vi vår framtid 87
Trend med osäkra jobb 87
Många medlemmar är facklig styrka 88
Så kan du göra skillnad 93
Internet – en demokratifråga 95
BILAGA: Fackliga utbildningar på nätet 97
BILAGA: LOs kunskapsystem 100

## Förord

Du, och alla medlemmar har rätt till facklig grundutbildning. Det handlar om att stärka din fackliga medvetenhet och att uppmuntra till att använda dina demokratiska rättigheter i den fackliga organisationen, på arbetsplatsen och i samhället. För att den fackliga organisationen ska kunna fungera som folkrörelse måste det finnas många som deltar i de grundläggande medlemsutbildningarna.

En facklig medlemsutbildning ger dig kunskaper om de fackliga idéer som bygger på det fackliga löftet: Att löntagarna lovar varandra att inte sälja sitt arbete till lägre pris eller på sämre villkor än de har lovat varandra. Fackföreningen är detta löfte. Dessutom får du kunskap kring det viktigaste medlet för löftet, det rikstäckande kollektivavtalet.

Utbildningen kan genomföras tvärfackligt eller fackförbundsvis, i såväl studiecirkel som kursform.

Vi tror att du har valt att delta i denna utbildning för att du ska få grundläggande kunskaper om fackets mål, funktion och roll på arbetsmarknaden och i samhället.

Utbildningen ska leda till att du förstår din egen roll och delaktighet i det fackliga arbetet och blir inspirerad till att arbeta för ett rättvisare samhälle.

Välkommen till din fackliga medlemsutbildning!

*Ingela Edlund*

LOs andre vice ordförande



## Ett snabbt intro till facket

Nina Svensson har några piercingar i vänster öra och rufsigt svart hår. Hon skummar mjölk i en kanna och håller försiktigt ner det i ett glas så att skummet hamnar överst. Hon har jobbat på café i snart en månad. Det är hennes första heltidsjobb, så det mesta med att jobba känns ganska nytt. Hon har nyss gått med i facket.

– Mamma ringde mig och sa att jag måste det, så då gick jag med. Men om inte hon hade påmint mig så hade jag nog glömt, säger Nina.

När hon ska förklara vad facket är för något blir hon lite osäker.

– Jag vet inte... Facket är väl bra om man får problem med sin arbetsgivare? Och facket strejkar ibland...

För Nina är facket lite av ett mysterium. Hon tror inte heller att hennes vänner riktigt vet vad en fackförening gör. Och det beror kanske på att ingen berättat det för dem. Hon påpekar att hon gått i skolan i 12 år och lärt sig lite om det mesta, men facket har lärarna aldrig pratat om.

– Det är ju dumt att inte ha koll. Det borde man ha för sin egen skull, säger Nina Svensson och strör kakao över en cappuccino.

## Diskutera

---

- Du har just läst om Nina Svensson som inte känner till så mycket om facket. Hur mycket vet du själv?
- Du går nu en medlemsutbildning. Vilka erfarenheter har du av att gå liknande kurser, studiecirkelar eller utbildningar?



- Hur vill du att en facklig utbildning ska vara?
- På vilket sätt vill du helst lära dig mer om facket? Vill du ha föreläsningar, läsa själv i boken, samtala i grupp eller själv leta efter information?



## Tillsammans höjer vi lönerna

När lönen kommer den 25 är det meningen att den ska räcka till hyra, mat och kläder men också till fritidssysslor och sparande. Lönen påverkar både din livskvalitet och din trygghet. Därför är det viktigt att du får en bra lön för ditt arbete.

Din arbetsgivare kommer bara motvilligt att ge dig en högre lön, eftersom en låg lön leder till att arbetsgivaren

själv kan behålla mer pengar. Alltså har du och arbetsgivar-  
en olika intressen när det kommer till din lön.

Det är viktigt att du vågar ställa krav på din arbetsgivare,  
men det är svårt att göra det ensam. Då kan arbetsgivaren  
ignorera dig eller välja bort dig och anställa någon som inte  
vågar stå på sig. Därför är det viktigt att gå ihop med andra  
arbetare och ställa krav tillsammans. Och det är just det  
som är facklig organisering. Facket är arbetarnas organisa-  
tion där vi ställer krav tillsammans.

Din lön kanske inte ger dig den livskvalitet och trygghet  
du skulle vilja ha, men att den över huvud taget ligger på  
den nivå där den ligger idag är tack vare att arbetare långt  
före dig ställt krav på sina arbetsgivare genom fackligt en-  
gagemang.

## Diskutera

---

- Hur stort värde tror du att du skapar genom ditt arbete?
- Hur stor är skillnaden mellan värdet av ditt arbete, och  
den lön du får ut?

### RÄKNEEXEMPEL

Nina Svensson säljer fika för ungefär 3 000 kronor per ar-  
betsdag, alltså omkring 60 000 kronor i månaden. I gengäld  
får hon en lön på 15 500 kronor och dessutom betalar arbets-  
givaren cirka 32 procent i arbetsgivaravgift, eller löneskatt,  
vilket är avgifter som går till de anställdas pensioner, social-  
försäkringar och arbetsmarknadsåtgärder vid arbetslöshet.

Hennes lön är alltså ungefär en fjärdedel av värdet av  
hennes arbete.

## Skyddsnät om vi faller

Självklart är det inte kul att tänka sig att man en dag kan  
stå utan arbete. Men ingen är säker från att bli arbetslös så

för att kunna vara trygga stöttar vi den av oss som blir arbetslös.

De enskilda fackförbunden driver egna a-kassor som ger ersättning till den som blir av med jobbet. Alla medlemmar i a-kassan betalar en avgift, men det är framförallt med skattepengar som a-kassorna finansieras. En skatt som heter arbetsgivaravgift betalar ungefär två tredjedelar av a-kassans kostnad, därför kan politiker bestämma saker om a-kassan, till exempel hur stor ersättning man ska få om man blir arbetslös. A-kassan måste du betala för, men i din medlemsavgift till facket ingår andra försäkringar. Exakt vilka försäkringar det rör sig om skiljer sig mellan de olika förbunden, många förbund ger sina medlemmar exempelvis en hemförsäkring.

#### **FAKTA: Medlemsavgiften**

Medlemsavgiften baseras på vad du tjänar per månad och är en procentavgift på lönen. Av avgiften går en del till förbundet, en del till a-kassan och en del till avdelningen:

- A-kassan
- Arbetslöshetsavgift (statlig)
- Hemförsäkring + fritidsförsäkring
- Avdelningens och sektionens verksamhet
- Central verksamhet, bland annat förhandlingar, förbundetstidningen och fackliga studier

Har du frågor om din medlemsavgift kan du kontakta din avdelning.

## Diskutera

---

- I vissa förbund är medlemskapet i a-kassan obligatoriskt för att kunna vara med i förbundet. I andra är det inte. Vad tycker du är bäst och varför?
- Hur tycker du själv att a-kassan ska finansieras?

## Ta reda på mer

---

- Information om a-kassans regler och avgifter hittar du på ditt fackförbunds hemsida. Gå in på ditt fackförbunds hemsida och ta reda på vilka medlemsförsäkringar du har. Kanske kan du säga upp någon av försäkringarna du har privat?

## CHECKLISTA SOM DU KAN TA HJÄLP AV OM DU BLIR ARBETSLÖS

- Anmäl dig hos Arbetsförmedlingen.
- Börja spara pengar.
- Kontakta Försäkringskassan.
- Kontrollera om du kan sänka dina avgifter.
- Ansök om anstånd om du betalar underhållsstöd.
- Kontakta fordringsägare.
- Informera om att din inkomst förändras.

Källa: [www.konsumentverket.se](http://www.konsumentverket.se)

## ANMÄL DIG HOS ARBETSFÖRMEDLINGEN FÖRSTA DAGEN DU ÄR ARBETSLÖS

Du går miste om ersättning för de dagar du inte varit anmäld.

## BROMSA DIN EKONOMI OCH BÖRJA SPARA I TID

De första sju dagarna som arbetslös får du ingen ersättning och det kan i vissa fall även dröja många veckor innan du

får din första utbetalning från a-kassan. Det är därför bra att ha pengar sparade för att klara det.

### **KONTAKTA FÖRSÄKRINGSKASSAN**

Kontrollera om du har rätt att ansöka om bostadsbidrag, men tänk på att bidragets storlek bland annat beror på din förväntade årsinkomst. Skulle årsinkomsten i efterhand visa sig ha blivit högre än du trott kan du bli återbetalnings-skyldig. Som arbetssökande kan det vara mycket svårt att uppskatta sin totala årsinkomst, särskilt om man inte vet när man kan få ett jobb. Det är därför bra att tänka efter ordentligt innan du ansöker om bostadsbidrag. Läs mer om reglerna kring bostadsbidrag på Försäkringskassans webbplats.

### **KONTROLLERA OM DU KAN FÅ SÄNKTA AVGIFTER FÖR STUDIELÅN ELLER BARNOMSORG**

Ta reda på om du har möjlighet att betala tillbaka mindre på eventuella studielån. Kontrollera även om du kan få sänkt avgift för barnomsorg.

### **OM DU BETALAR UNDERHÅLLSSTÖD KAN DU ANSÖKA OM ANSTÅND MED BETALNINGEN**

Observera dock att du då får en skuld till Försäkringskassan och riskerar att få betala mer än det fastställda månadsbeloppet när anståndstiden gått ut. Kontakta Försäkringskassan eller din kommunala budget- och skuldrådgivare för en ordentlig genomgång av din ekonomi.

### **KONTAKTA FORDRINGSÄGARE**

Om du inte har möjlighet att betala alla räkningar bör du kontakta fordringsägarna och informera dem om situationen. Kanske kan ni komma överens om en alternativ avbetalningsplan? Om du måste prioritera bland räkningarna – prioritera då hyran, elen, hemförsäkringen och eventuell barnomsorg.

## INFORMERA OM ATT INKOMSTEN FÖRÄNDRAS

Så fort du får en högre inkomst igen bör du informera alla berörda parter så att du inte blir skyldig pengar i framtiden.

## Allting bygger på solidaritet

Solidaritet betyder att man ställer upp för varandra och att man tar gemensamt ansvar. Det är den motor som driver facket. En medlem i facket visar solidaritet genom att aldrig ta ett arbete som ger lägre lön eller sämre villkor än vad vi kommit överens om. Genom att lova varandra att vi aldrig kommer att ta ett sådant jobb håller vi lönerna uppe och försvarar våra arbetsvillkor.

Varje gång du betalar medlemsavgiften i facket visar du solidaritet med dem som idag har problem med sina arbetsgivare. Den dag du själv hamnar i knipa kommer övriga medlemmar att visa solidaritet med dig.

## Löftet

Vi lovar och försäkrar att aldrig någonsin och under några omständigheter arbeta på sämre villkor eller lägre lön än det vi nu lovat varandra. Vi lovar varandra detta i den djupaste insikten om att om vi alla håller detta löfte så måste arbetsgivaren uppfylla våra krav!

## Diskutera

- Facket drivs dels av den enskilde arbetarens intressen, dels av hela gruppens gemensamma intressen. Varför är både den enskilda människan och gruppen viktiga samtidigt?

- Hur hänger de individuella eller gemensamma intressena ihop för arbetarna?
- Behandlas alla arbetare jämlikt på din arbetsplats oavsett kön, hudfärg, religion, sexuell läggning eller funktionsnedsättning?
- Är det en viktig fråga för facket? Varför/varför inte? Vad händer om en arbetare diskrimineras?

Till skillnad från splittrande ideologier som rasism eller sexism håller vi ihop och solidariserar oss med varandra, alla arbetare oavsett kön, hudfärg, religion, sexuell läggning eller funktionsnedsättning.

Alla arbetare vinner på att inte tillåta någon form av diskriminering. Ingen arbetare ska kunna ställas mot en annan arbetare.

## Vi bestämmer tillsammans

Den viktigaste beståndsdel i facket är du. Du finns på arbetsplatsen och ser de problem som finns eller hör när en kamrat råkar illa ut. Tillsammans med dina fackliga kollegor kan du förändra mycket på jobbet, om du bara vill. I den här utbildningen kommer du få grundläggande kunskaper om hur man gör.

Eftersom vi arbetare tillsammans utgör facket bestämmer vi också tillsammans. När ni ska välja vem som sitter i din lokala fackliga styrelse eller vem som blir ombud har alla medlemmar rösträtt. Alla medlemmar har också rätt att komma med förslag.

Du kan bli aktiv i facket på många olika sätt, till exempel kan du gå utbildningar, ställa upp för val till din lokala fackliga styrelse, bli ombud på din arbetsplats eller demonstrera på Första maj. Du har rätt att engagera dig så mycket eller så lite du vill. Om du väljer att engagera dig mycket kommer du att lära känna nya människor, lära dig nya saker och

växa som människa. Och framför allt – du kommer att göra skillnad.

Om du någon gång känner dig missnöjd med något som facket gör eller inte gör kan du försöka förändra facket genom att själv engagera dig.

## Diskutera

---

- Vilka frågor tycker du att facket ska driva?
- Skriv en lista och spara till slutet av utbildningen, så får du se på vilka punkter facket motsvarar dina förväntningar.

## Du är aldrig ensam

Men låt oss ta en sak i taget. Du är medlem i världens största folkrörelse och i ett av de 14 fackförbund som tillsammans utgör LO. Varje dag träffar du personer som liksom du är LO-an slutna. Rörmokaren som reparerar ditt badrum, kassörskan som tar betalt i mataffären, busschauffören som kör dig till jobbet och undersköterskan som vårdar dig är bara några exempel. Nästan var sjunde svensk är med i ett LO-förbund! Det gör facket till en stor, stark och viktig organisation. Tillsammans kan vi förändra små saker på jobbet och stora saker som rör hela branscher. Vi har också styrka för att kunna påverka i samhället.

Enligt grundlagen har man rätt att organisera sig fackligt. Din arbetsgivare kan alltså inte förbjuda dig från att vara med i facket eller behandla dig dåligt för att du är medlem.

Vi som är medlemmar i LO-facken är arbetare. Det betyder att vi jobbar för någon annan i utbyte mot lön och har i genomsnitt lägre löner än andra samhällsgrupper.



## Diskutera

- Vilka gemensamma intressen tror du att arbetare kan ha?
- Vilken laddning tycker du att ordet arbetare har?
- Skulle du använda ordet arbetare när du beskriver dig själv?

## Förändringen börjar nu

Det är viktigt att du känner till dina rättigheter och förstår hur du genom fackligt arbete faktiskt kan förändra. Det gör dig starkare, och i slutändan gör det alla arbetare starkare.

Du har just fått en kort presentation av vad facket gör och vilka idéer som leder arbetet. Du kommer snart få fördjupade kunskaper i hur det fackliga arbetet går till. Stort fokus kommer att ligga på frågor där inte alla är överens. Ta vara på möjligheten att diskutera frågorna med varandra.







## Kollektivavtalet ger högre löner

Nu ska vi göra ett tankeexperiment. Tänk dig att du just fått ett nytt jobb. Du kallas in till chefen för att löneförhandla. Chefen säger:

– Låt oss inleda löneförhandlingen. Jag skulle så klart vilja att du jobbade gratis, men det går ju inte. Men helst ska du inte vara särskilt dyr, så mitt utgångsbud är en krona i timmen.

Självklart tappar du hakan av häpnad över att arbetsgivaren kan vara så fräck. Du och din chef förhandlar om din lön, men eftersom chefen började med ett så lågt bud blir det en svår förhandling. Efter en timmes utbyte av hårda ord landar ni på en lön på 50 kronor i timmen.

– Välkommen ombord! säger chefen glatt och skakar hand med dig.

Du går tillbaka till arbetet och sliter. Utanför fönstret försvinner marken under ett täcke av snö och smälter fram igen, det växer gräs och maskrosor ur jorden. Det har gått ett år och äntligen är det dags för dig att sätta dig framför chefen igen och diskutera en löneökning.

– Löneökning? Jag hade inte tänkt att lönerna ska gå upp i år. Kanske nästa år? Kul att du trivs på jobbet förresten, säger chefen och trummar med en bläckpenna mot skrivbordet och väntar otåligt på att du ska lämna kontoret.

Du går tillbaka till arbetet och ifrågasätter om det verkligen blir någon löneökning nästa år...

## Bestämmer lägsta nivåer

Känner du igen tankeexperimentet från verkligheten? Troligtvis inte. Det vore en mardröm för oss om varje förhandling började från noll och om förhandlingar alltid gällde bara en arbetare i taget. Parterna upprättar istället kollektivavtal, avtal som gäller många arbetare. Eftersom det är en så stor grupp av människor som ställer krav samtidigt blir villkoren bättre än om vi skulle ha skrivit individuella avtal för var och en av medlemmarna.

De flesta arbetare i Sverige skyddas av ett kollektivavtal. Kollektivavtalet uppfanns av facket och tecknas mellan fack och arbetsgivare. I kollektivavtalet står vilken som är den lägsta lön arbetsgivaren får betala ut. Några lägstalöner finns inte i svensk lag. Lägsta möjliga lönen hittar du alltså istället i kollektivavtalet. Där står också lägsta löneökningar inskrivna. Villkoren i olika branscher styrs genom olika kollektivavtal. Trots att både en maskinförare och en VVS-montör är medlemmar i Svenska Byggnadsarbetareförbundet, jobbar de alltså under skydd av olika kollektivavtal.

Tack vare kollektivavtalet har vi en grund att stå på när vi förhandlar. Arbetsgivaren kan inte som i tankeexperimentet komma med ett skambud på en krona i timlön. Inte heller kan den hävda att det inte blir några löneökningar i år.

### Ta reda på

---

- Har din arbetsgivare tecknat ett kollektivavtal?
- Vad heter kollektivavtalet?
- Vilka lägstanivåer för löner gäller enligt det?
- Vad säger kollektivavtalet om löneökningar?

## Både rättigheter och skyldigheter

För din egen skull bör du skaffa dig ordentlig koll på vad som står i kollektivavtalet på din arbetsplats. Där står inte bara lägsta möjliga lönen. Där hittar du också vilken rätt du har till ob-ersättning, alltså om du ska få några extra pengar när du arbetar på obekväma tider. I avtalet står också att du har rätt till lön för att ha jobbat över. Många fler rättigheter hittar du i kollektivavtalet. Ett kollektivavtal bestämmer de sämsta villkoren en arbetsgivare kan erbjuda en arbetare, men ställer inga hinder för arbetsgivaren att erbjuda ännu bättre villkor.

I avtalet hittar du också några skyldigheter. Det kan vara bra att känna till sina egna skyldigheter. Tänk dig att det uppstår en situation på ditt arbete och chefen säger att du måste jobba över. Din chef hänvisar till kollektivavtalet. Hur kan du veta om du har en sådan skyldighet ifall ingen på ditt jobb vet vad som står i kollektivavtalet?

### Ta reda på

---

- Vilka regler gäller för ob-tillägg i ditt eget fackförbund?
- När har du skyldighet att jobba över?
- Har du rätt att gå till läkaren under betald arbetstid?
- Har du rätt till lön från arbetsgivaren när du är föräldraledig?
- Hur lång uppsägningstid har du?

### Diskutera

---

- Hur kan du göra för att sprida kunskap på din arbetsplats om det som står i kollektivavtalet?

## Kräv alltid kollektivavtal

Om du är anställd av en arbetsgivare som inte tecknat kollektivavtal kommer facket att höra av sig till arbetsgivaren och förklara fördelarna med avtalet. Det är viktigt att ni har ett kollektivavtal för att facket ska kunna skydda dig.

Ibland försöker arbetsgivaren övertyga de anställda att kollektivavtal inte behövs. Bli inte lurad av en arbetsgivare som erbjuder skäliga löner men inget kollektivavtal. Det finns dolda nackdelar med att jobba utan avtalets skydd. Tänk om du till exempel skulle skada dig på jobbet och måste vila i tre månader utan att arbeta. Om din arbetsgivare har tecknat ett kollektivavtal har du automatiskt fått en försäkring som ger dig ersättning om du skadar dig.

I kollektivavtalet ingår också en livförsäkring och en speciellt förmånlig avtalspension som facket förhandlat fram åt sina medlemmar. Om du har en arbetsgivare som inte tecknat kollektivavtal men ändå sparar pengar till din pension kommer avkastningen per krona bli lägre än om arbetsgivaren hade tecknat kollektivavtal och du på så sätt fått tillgång till de extra förmånliga villkoren.

## **Ursäkterna vi har hört förut**

Det finns en del arbetsgivare som inte vill skriva på något kollektivavtal. De har ett antal ursäkter de brukar dra. Här listas ursäkterna, tillsammans med smarta sätt att ge svar på tal.

**Arbetsgivaren:** Vi har bra löner här, så vi behöver inte skriva något kollektivavtal.

**Du:** Kollektivavtalet handlar om mer än bara löner. Avtalet ger oss som arbetar ordning och trygghet på flera områden, till exempel vid olyckor. Dessutom är det bra att få svart på vitt vilka rättigheter och skyldigheter vi har på arbetsplatsen.

**Arbetsgivaren:** Men villkoren här är ju till och med bättre än vad som står i kollektivavtalet!

**Du:** Vad bra! Kollektivavtalet ger ett golv för villkoren på jobbet, men det ger inget tak. Vi kan ha kollektivavtal och fortsätta ha alla våra goda villkor.

**Arbetsgivaren:** Men vad finns det då för vits med att teckna ett kollektivavtal?

**Du:** Att just vi har kollektivavtal gör det lättare för andra arbetare att kräva kollektivavtal. På så sätt hindrar vi lönedumping i branschen.

**Arbetsgivaren:** Nej, det har jag inte råd med.

**Du:** Vi kräver bara liknande villkor som alla andra i branschen. Men utan kollektivavtal tänker vi inte arbeta, och det har du väl inte råd med?



## Diskutera

---

- På vilka sätt är det osolidariskt att inte kräva kollektivavtal av sin arbetsgivare?
- Varför är det viktigt att alla arbetsgivare tecknar kollektivavtal?
- Skulle du våga kräva kollektivavtal av din arbetsgivare?

## Vi avstår från vissa löneökningar

Det finns idag vissa utrymmen för facket att kräva höjda löner, men vi avstår från de pengarna när vi skriver kollektivavtal. Det rör sig till exempel om de pengar som går till pensionssparande eller försäkringar som vi tvingar arbetsgivarna att betala åt arbetarna, istället för lön. Genom att avstå från den lilla löneökningen ställer vi upp för dem som blir skadade eller dör, och vi planerar en bättre ålderdom för alla arbetare efter pensionen.

Vi avstår också från stora summor pengar som vi istället låter samhället ta in i form av skatter. Pengarna går sedan till att exempelvis finansiera a-kassan eller sjukvården. Att avstå från vissa löneökningar är inte samma sak som att sluta ställa krav. Snarare kräver vi att pengarna ska gå till att ge arbetare trygghet, men på ett annat sätt än direkt i lönekuvertet.

## Diskutera

---

- Om vi inte krävde försäkringar skulle arbetsgivaren kanske kunna ge oss lite mer i lön. Är det bra eller dåligt att vi kräver att arbetsgivarna försäkrar sina anställda?
- Är det bra eller dåligt att vi låter samhället finansiera a-kassan istället för att kräva pengarna till oss själva i form av löner?

## Att åka snålskjuts på andra

Kollektivavtalet skyddar alla på en arbetsplats. Det betyder alltså att de som inte är medlemmar i facket också skyddas av kollektivavtalets lägsta lön och har rätt till de löneförhöjningar och andra villkor som parterna förhandlat fram.

Men eftersom de inte är medlemmar i facket hjälper de inte till att pressa arbetsgivarna på ständigt förbättrade villkor i kollektivavtalen. De är alltså, oftast utan att själva veta om det, en slags fripassagerare som tar del av resultaten av vår kamp för bättre villkor.

Om många fler struntade i att vara medlemmar skulle facket inte ha tillräcklig styrka för att förhandla med arbetsgivarna om kollektivavtal. Då skulle arbetsgivarna riva upp kollektivavtalen och själva skriva alla regler. Med andra ord skulle vi hamna i en verklighet inte långt bort från tankeexperimentet vi gjorde i början av det här avsnittet, där arbetsgivarna ensamma fick bestämma.

### Diskutera

---

- Vad tycker du om att fackets kollektivavtal också skyddar dem som inte är medlemmar?
- Varför tror du att facket hellre skyddar alla arbetare, än skapar en grupp andra klassens arbetare som har sämre lön än oss fackliga?
- Vem vinner på att arbetare ställs mot arbetare?



## Så skrivs ett kollektivavtal

Det krävs två parter för att teckna ett kollektivavtal. Om inte arbetsgivarna gillade idén med avtalen skulle de alltså inte finnas. Så vad är det arbetsgivarna gillar med ett avtal som tvingar dem att ge drägliga löner och försäkringar till sina arbetare?

En fördel med kollektivavtalet är att nästan alla arbetsgivare har skrivit på avtalet, vilket betyder att företagen slipper konkurrera med varandra genom att ge arbetarna dåliga villkor. Men det som framförallt lockar till att skriva på är att facket lovar att inte gå ut i strejk mot den arbetsgivare som har kollektivavtal under den tid som avtalet gäller. Vi har fredsplikt!

### Diskutera

---

- Har du någon gång blivit kontaktad av facket för att framföra krav inför förhandlingar av ett nytt kollektivavtal?
- Hur skulle du vilja att facket gjorde för att samla upp arbetarnas röster inför en sådan förhandling?
- Vad kan du själv göra för att påverka kraven som ställs inför ett nytt kollektivavtal?
- Vilka områden skulle du vilja att kollektivavtalet berörde?

## Samordning inom LO

LO-förbunden pratar alltid ihop sig inför förhandlingar om kollektivavtal. På så sätt kan fackförbunden enas om några gemensamma krav, LO-krav, som alla förbunden tillsammans driver gentemot arbetsgivarna. När alla driver kravet samtidigt blir det lättare att få igenom.

### HUR RIMLIGA ÄR FACKETS KRAV?

”Facket ställer orimliga krav” brukar arbetsgivarna säga. Det har du säkert hört genom medierna. Men oroa dig inte, i fackförbunden är vi ansvarsfulla och tar hänsyn till ekonomin när vi till exempel i första hand kräver höjda reallöner.

Tänk dig om ett fack idag krävde 3 000 kronor i löneökning per månad, trots att det inte finns utrymme för det i ekonomin. Om kravet gick igenom skulle företagen bli tvungna att sparka personal för att ha råd att betala löneökningarna vilket också påverkar inflationen. Facket vill självklart inte att det här ska hända, och ställer därför bara rimliga krav till arbetsgivarna.

Kanske försöker arbetsgivarna skrämja oss och få oss att backa när de påstår att våra krav är orimliga. Men när vi höjer våra löner tvingar vi bara arbetsgivarna att dela med sig av vinsterna som vi skapat åt dem. Det är rättvist och rimligt.

## Kollektivavtal på jobbet

Per Bardh är avtalssekreterare på Handelsanställdas förbund. Det är hans jobb att leda arbetet med att förhandla fram kollektivavtal för förbundet. Men det är inte Per som bestämmer vilka frågor som ska drivas i förhandlingarna. Det bestämmer medlemmarna.

– Vi börjar med att fråga medlemmarna vad de tycker är viktigast att förbättra i sina arbetsvillkor. Med hjälp av

enkäter och konferenser har vi snart fått ihop en lång lista på krav och förhoppningar. Därefter lämnas listan till en grupp som medlemmarna själva har valt ut, *förhandlingsdelegationen*. Deras uppgift är att se efter vilka av kraven på listan som flest tycker är viktigast. Höjd lön och tryggare jobb brukar alltid hamna i topp.

När Handelsanställdas förbund tagit reda på vad medlemmarna vill är det dags att träffa motparten – arbetsgivarna. Arbetsgivarna har också gått samman för att bli starkare, i en arbetsgivarorganisation.

– Arbetsgivarna har en kravlista och vi har en annan. Vi börjar med att förklara för varandra varför vi ställer de krav vi har, säger Per Bardh.



Så småningom börjar man förhandla. En av frågorna är hur länge avtalet ska gälla. Så länge avtalet gäller så råder fredsplikt. Det betyder att facket inte kommer att strejka. Därför vill arbetsgivarna oftast ha en så lång avtalstid som möjligt. Men för att få det behöver de ge facket något som facket vill ha.

Om facket går med på ett förslag från arbetsgivaren så går arbetsgivaren med på ett förslag från facket.

Ett kollektivavtal är alltså ofta avgörande för medlemmarnas situation för flera år framåt. Varför får då inte alla medlemmar sitta med vid förhandlingsbordet?

– Medlemmarna väljer vilka frågor som ska drivas och vilka förtroendevalda som ska arbeta med kollektivavtalet. Vi som förhandlar representerar alla våra medlemmar när vi sitter vid förhandlingsbordet, säger Per Bardh.

## Diskutera

---

- Vet du om ni har ett lokalt kollektivavtal på din arbetsplats?
- Om ja, vet du vilka förmåner ni har rätt till enligt det avtalet?
- Vad skulle ni kunna ta upp för frågor i ett kollektivavtal på just din arbetsplats?
- Vet du vem du ska prata med om du har en idé till det lokala kollektivavtalet?







## Din roll i kampen om lönerna

Toys "R" Us är en företagsjätte från USA som säljer leksaker runtom i världen. När de öppnade butiker i Sverige i mitten av 90-talet fick Erika Rossander sitt första fasta jobb. Hon var 22 år och medlem i facket.

Relationen mellan facket och arbetsgivaren blev snabbt fylld av konflikter eftersom Toys "R" Us vägrade skriva under ett kollektivavtal och dessutom drev en usel personalpolitik.

– Jag minns att det var ett häfte med regler på 30 sidor man var tvungen att skriva på. Det rörde sig om allt möjligt. Bland annat var vi tvungna att ha på oss svarta finbyxor och vit skjorta, men man smutsade ju ner sina kläder när man arbetade inne på lagret, och kläderna betalade man själv, säger Erika Rossander.

De anställda satte sig på tvären och ställde krav. Men Toys "R" Us vägrade lyssna. Vad hade trots allt några arbetare i kassor och lager att sätta upp mot ett internationellt storföretag som tjänar miljarder om året? Det skulle Toys "R" Us snart få reda på.

Handelsanställdas förbund varslade om strejk. Leksaksjätten vek inte en tum. Toys "R" Us gick in i en dragkamp genom att anlita strejkbrytare och väktare som skulle hålla facket borta från butikerna. Erika Rossander beskriver strejken som både spännande och jobbig.

– Jag kunde inte planera mitt liv eftersom jag inte visste när det skulle lösa sig. Skulle jag stanna hemma nästa dag

eller gå till jobbet? Strejken drog ut på tiden och ett tag trodde jag inte att det skulle gå, säger hon.

Hur det skulle sluta visste ingen. I pressen siade några oroliga röster att facket skulle förlora striden. Konflikten växte. Flera fack satte in sympatiåtgärder. Kommunalarbetareförbundet stoppade sophämtningen och Elektrikerförbundet hindrade från reparationer i butikslokaler. Också fack som inte är anslutna till LO valde att hjälpa till. Vanliga människor slutade handla på Toys "R" Us för att visa solidaritet med de strejkande.

– Det kändes otroligt skönt att människor från olika delar av samhället stöttade oss. De tutade i bilarna när de körde förbi, säger Erika Rossander.

Nästan ingen ville handla i butikerna och företaget blödde pengar under tiden som strejken pågick. Efter tre månader gav världens största leksakskedja upp. De skrev på kollektivavtalet. De rev upp sin personalpolitik. Butiksarbetarna hade vunnit mot den internationella koncernen.

Konflikten på Toys "R" Us fick stor uppmärksamhet utanför Sveriges gränser och sände en tydlig signal till multinationella företag att priset för att försöka knäcka den svenska fackföreningsrörelsen var alldeles för högt. Toys "R" Us överlät sina butiker året efter strejken till det danska företaget BR Leksaker. För att skingra misstron mot företaget gick de ut i annonser med att de nu hade en skandinavisk ledning. Det illustrerades med att en amerikansk flagga målades om till en svensk.

Toys "R" Us-konflikten var förmodligen den bidragande orsaken till att fackföreningsfientliga livsmedelsjätten Lidl drygt tio år senare tog kontakt med Handels för att teckna avtal redan innan de öppnade sin första butik i Sverige.



## Diskutera

- Har du deltagit i några stridsåtgärder? Om ja, vad hände? Om nej, skulle du vilja det?
- Toys "R" Us hotade med att avskeda dem som gick ut i strejk. Hur skulle du agera om du fick ett sådant hot från din arbetsgivare?
- När Toys "R" Us hade skrivit på kollektivavtalet gick de fackliga tillbaka till jobbet och fick arbeta sida vid sida med personer som agerat strejkbrytare. Hur tycker du att man ska hantera strejkbrytare?

## Starkare än arbetsgivarna

Makt handlar delvis om psykologi. Det är lätt att känna sig liten och maktlös om ens arbetsgivare är ett storföretag eller behandlar sina anställda som skit. Men inget kunde vara mer feltänkt än att tro att vi är små. När vi organiserar oss genom facket och ställer krav tillsammans blir vi starka. Tillsammans kan vi påverka frågor på arbetsplatsen och inom branschen. Men vi har också makt att påverka hela samhället.

När vi organiserar oss fackligt får vi tillgång till ett antal verktyg som vi kan använda för att driva igenom vår vilja. Det allra mest kända verktyget är strejken.

## Utan arbetare skapas inga pengar

Arbetsgivarna är helt beroende av oss. De måste ha någon som utför arbetet, annars slutar pengarna att strömma in. Därför har fackets mest självklara vapen alltid varit att vägra arbeta. En strejk kan på lång sikt bli väldigt dyr för arbetsgivaren. De kunder som vänder sig någon annanstans under tiden som arbetet ligger nere kommer kanske aldrig tillbaka.

Ju starkare solidariteten är mellan oss som arbetar desto bättre går en strejk. Arbetsgivare försöker ibland locka personer till att bli strejkbrytare. Toys ”R” Us erbjöd tio kronor mer i timlön till dem som arbetade under strejken. Men Erika Rossander och hennes fackliga arbetskamrater höll ihop och de vann till slut.

Strejka får vi bara göra om arbetsgivaren inte tecknat ett kollektivavtal eller om kollektivavtalet har gått ut. Vissa yrkesgrupper, till exempel brandmän, får inte gå ut i strejk över huvud taget.

### Diskutera

---

- Vi byter bort konflikträtten mot lägstalöner och andra tryggheter i kollektivavtalen. Tycker du det är ett bra byte?
- Hur tror du att ekonomin och våra löner påverkas av bytet?

### Ta reda på

---

- Tillhör du en yrkesgrupp som omgärdas av specialregler vad gäller rätten att strejka?
- Hur löser ni det problemet inom ert fack?

## Flera sätt att blockera

Det finns flera olika sätt att genomföra en blockad. Facket kan blockera övertidsarbete, nyanställningar, och arbetsuppgifter vilket är praktiskt under en strejk då arbetsgivaren är i desperat behov av att någon utför arbete. När Erika Rossander och hennes kollegor var i strejk mot Toys "R" Us ställde de sig utanför arbetsplatsen och bad kunderna bojkotta affären. Också det kallas blockad.

## Alla kan hjälpa till

Arbetare inom andra branscher får genomföra sympatiåtgärder för att stötta i en konflikt. I fallet Toys "R" Us kan sympatiåtgärderna som kom från många olika håll ha påverkat företaget att ge upp. Transportarbetare vägrade köra leksaker till butikerna, tryckeriarbetare vägrade trycka upp kedjans annonser och banktjänstemän vägrade befatta sig med deras pengar.

En fackmedlem får inte utföra en blockad mot sin egen arbetsgivare ifall arbetsgivaren skrivit under ett kollektivavtal. Men det går bra för samma fackmedlem att utföra blockad mot andra arbetsgivare, som inte har kollektivavtal!

## Diskutera

---

- I vilka fall kan det vara extra viktigt att genomföra sympatiåtgärder?
- Vilka typer av sympatiåtgärder kan just din yrkesgrupp genomföra?
- Vad kan du göra som privatperson?
- Hur kan du påverka mest, som privatperson eller som organiserad arbetare?

## Det krävs solidaritet

Till slut förstod styrelsen för Toys "R" Us att de skulle teckna kollektivavtal. För de flesta arbetsgivare går det mycket fortare. Många arbetsgivare tycker att facket är så starkt att det bara behövs ett möte för att arbetsgivaren ska skriva på. Men bara så länge vi är organiserade och solidariska kan vi hålla upp alla löner genom kollektivavtalen. Det är där du spelar din stora roll. Du är en av de hundratusentals arbetare som genom att vara medlem i facket hotar att gå ut i strejk eller blockad mot en arbetsgivare som inte tecknar kollektivavtal.



## Den svenska modellen

I Sverige är det alltså inte politikerna som bestämmer hur mycket vi tjänar. Det är vi själva och arbetsgivarna som förhandlar och skriver avtal. De flesta regler skrivs alltså av oss som har förankring på arbetsplatsen och i branschen, det ger oss möjlighet att anpassa reglerna till den verklighet vi ser varje dag.

Det blir inte upp till myndigheter att knacka på hos arbetsgivarna och se till att reglerna följs. Vi själva pressar arbetsgivaren till att följa kollektivavtalets regler, och arbetsgivaren gör detsamma mot oss när det kommer till sådant i kollektivavtalet som gynnar dem.

En bra följd av vårt system är att facket blir starkt. Med många medlemmar som vill kämpa för höjda löner blir det lättare att driva igenom andra frågor, till exempel förbättringar i arbetsmiljön.

### Diskutera

---

- Vad kan det finnas för nackdelar med att våra lägsta löner inte står inskrivna i lagen?
- Vad behövs för att upprätthålla den svenska modellen?
- Tror du att något skulle kunna hota den svenska modellen?
- Vilka tjänar på att ha det som vi har idag?
- Tror du att facket skulle kunna vara lika starkt som idag om lönefrågan inte tillhörde facket, utan politikerna?





## Med facket påverkar du jobbet

Om någon av dem som arbetar på JM Städkonsult i Göteborg behöver facklig hjälp vänder de sig till sitt arbetsplatsombud, som de själva valt. Det kan gälla till exempel om de tror att de fått för lite betalt.

Arbetsplatsombudet visar för arbetsgivaren vad som står i kollektivavtalet och pratar om rättigheter. Förutom att ta diskussioner med arbetsgivaren ger hon information om kollektivavtalet till sina arbetskamrater på jobbet. Och när det börjar en ny medarbetare förklarar hon vilka rättigheter hen har och vilka fördelar som medföljer när man går med i facket. Till exempel om en person har problem med det svenska språket försöker hon hitta en tolk eller kompis som kan tolka. Det är viktigt att alla förstår vad som står i kollektivavtalet.

Men det är inte bara de anställda som hör av sig till arbetsplatsombudet, också arbetsgivaren vill ibland prata med henne för att till exempel få veta vad som gäller enligt lagen. Eller så vill arbetsgivaren omplacera en av de anställda inom företaget och tar först ett samtal med arbetsplatsombudet om saken.

## Fackets första hjälpen

När du behöver hjälp med att hävda din rätt gentemot arbetsgivaren behöver du inte ringa till ditt fackförbund. Oftast kan du vända dig direkt till den arbetskamrat på ditt

jobb som är arbetsplatsombud. Vem som är arbetsplatsombud bestämmer ni själva på ert jobb.

För det mesta kan arbetsplatsombudet lösa konflikterna genom att prata med arbetsgivaren och peka på det som står i kollektivavtalet och i olika lagar. Först när arbetsplatsombudet inte lyckats lösa konflikten bjuder facket på orten in arbetsgivaren till en förhandling.

## Diskutera

---

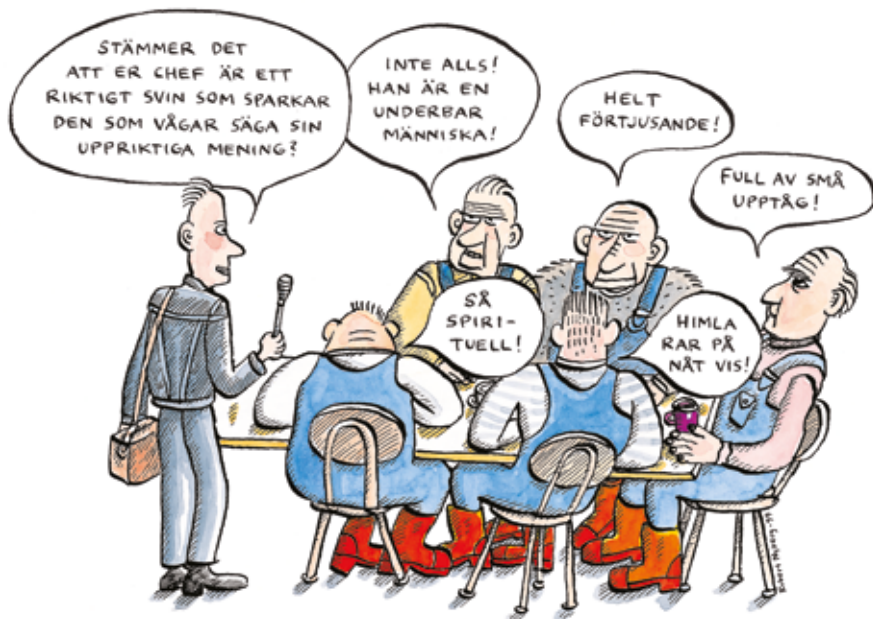
- Vet du vem som är ombud på din arbetsplats?
- Skulle du kunna vända dig till ombudet om du behövde hjälp?
- Vet du något som ombudet gjort för att hjälpa någon av dina arbetskamrater eller förbättra på arbetsplatsen?

## Vi har rätt att påverka

Om ni i facket på ditt jobb bjuder in arbetsgivaren till förhandling har arbetsgivaren enligt lag skyldighet att gå med på att förhandla. Arbetsplatsombudet på JM Städconsult i Göteborg har bland annat förhandlat med arbetsgivaren om hur mycket arbete som städarna kan förväntas få gjort under arbetstiden. Om ni har en omänsklig arbetsbörda på ditt jobb kanske ni också kan ta upp arbetstempot till förhandling?

Det är ni själva som måste vara på alerten och driva förhandlingar som förbättrar er arbetssituation. Men i vissa fall måste arbetsgivaren själv bjuda in till förhandling, till exempel om hen vill förändra något eller flytta arbetsplatsen till en annan ort.

Det är bara facket som kan kräva att arbetsgivaren sätter sig ner och förhandlar. En privatperson eller arbetare som inte är ansluten till facket kan inte ställa sådana krav.



## Diskutera

---

- Vad skulle du vilja påverka på ditt jobb?
- Vet du om din fackliga organisation eller ombudet på ditt jobb lyckats förhandla fram någon eller några förbättringar för arbetarna?

## Håller koll på lagarna

Arbetsplatsombudet får en facklig utbildning. Bland annat lär sig arbetsplatsombudet om arbetsrätten, vilka lagar som gäller på arbetsplatsen. På så sätt kan hon eller han bevaka att arbetsgivaren följer lagar som många av de anställda inte ens vet existerar. Lagarna gäller vid bland annat avsked av personal och återanställning, eller när någon vill ta ledigt

för att plugga. Ibland vet inte arbetsgivaren själv hur lagen lyder, och då blir arbetsplatsombudet en hjälp för både arbetare och arbetsgivare.

## LAGARNA SOM HJÄLPER OSS

Det finns många lagar vi kan använda oss av när vi förändrar på arbetsplatsen. Det här är några av dem i förenklad form. Lagar har ofta undantagsregler, men de tas inte upp här.

**Lagen om anställningsskydd:** När en anställd ska sägas upp på grund av arbetsbrist gäller regeln att den som arbetat kortast tid blir uppsagd först. Skulle arbetsgivaren inom nio månader efter uppsägningen anställa på nytt inom samma yrkesgrupp, så har den uppsagda företräde till att få jobbet.

**Medbestämmandelagen:** När ni i facket vill förhandla med arbetsgivaren är arbetsgivaren skyldig att förhandla. Ni har också rätt till information om hur det går ekonomiskt för arbetsgivaren.

**Diskrimineringslagen:** När till exempel kvinnor och män får olika lön för likvärdigt arbete eller när arbetarna behandlas illa, trakasseras eller inte får samma möjlighet att utvecklas på jobbet. Den nya diskrimineringslagen ersätter bland annat Jämställdhetslagen och är ett bra fackligt verktyg när vi ska få arbetsgivaren att göra det som krävs för att förebygga och ta hand om alla former av diskriminering och trakasserier som arbetare kan drabbas av.

## Vi stoppar sjuka jobb

Om du arbetar heltid spenderar du en tredjedel av dygnet på jobbet. Och då är det självklart viktigt att arbetsmiljön är god. Om du har ett sjukt jobb kommer du troligen förr eller senare bli en sjuk arbetare.

God arbetsmiljö garanteras av lagen, men det kan också stå regler om arbetsmiljön i det kollektivavtal som facket förhandlat fram med din arbetsgivare. Det är upp till arbetsgivaren att se till så att reglerna om arbetsmiljö efterlevs. Men oftast är det vi själva som har mest kunskap



om arbetsplatsen och snabbast upptäcker bristerna. Vi använder oss av facket för att uppmärksamma problem och få dem åtgärdade. På din arbetsplats har ni troligen valt en person bland er som är skyddsombud och som du kan prata med om du stöter på några problem med arbetsmiljön, det kan röra allt från buller till allergier.

Om du arbetar på en väldigt liten arbetsplats kanske det inte finns något skyddsombud. Då kan du fråga din lokalavdelning efter det regionala skyddsombudet, som kan träda in som arbetsplatsens skyddsombud om det skulle behövas.

## Diskutera

---

- Vilka hot mot hälsan har du sett på din arbetsplats?
- Har de åtgärdats?
- Om inte, hur kan ni göra på din arbetsplats för att få dem åtgärdade?
- Vet du om några andra arbetsmiljöproblem har åtgärdats på din arbetsplats?
- Vilka hot mot hälsan tycker du att din yrkeskår ska vara uppmärksamma på?

## Ta reda på

---

- Ibland skiljer sig arbetsplats-/kontaktombudens uppgifter åt, mellan förbunden. Ta reda på hur benämningen är på din fackliga representant på jobbet och vilka ”mandat” han/hon har i ditt eget förbund.

## Hjälp att byta arbetsuppgifter

Självklart vill vi genom facket förhindra att arbetare blir skadade. Men om olyckan skulle vara framme och du får en skada som minskar dina möjligheter att arbeta kommer

facket stå på din sida. Arbetsgivaren har nämligen skyldighet att ta reda på om det finns andra uppgifter som du kan ta på dig och därmed jobba kvar. Det kan finnas sådana arbetsuppgifter, även om du själv inte kommer på dem i första taget.

När du går på ett möte som handlar om rehabilitering eller anpassning av arbetssysslor ska du alltid ha med dig din fackliga företrädare, till exempel skyddsombudet som kan hjälpa dig att hävda din rätt och som håller reda på alla regler.

## Ombudet är en aktivist

Det finns de som tror att facket är en försäkringskassa. Om facket vore en försäkringskassa skulle en tjänsteman ta sig an ditt ärende varje gång du fick ett problem med din arbetsgivare. Men facket är en folkrörelse och en kamporganisation, inte en försäkringskassa. Grundstenen i facket är alltså frivilligt engagemang. Arbetsplatsombuden och skyddsombuden är arbetare som valt att bli aktivister och i sin vardag tar ställning för att vi som jobbar inte ska utnyttjas. I utbyte får de inte någon extra betalning, däremot får de ägna sig åt fackliga ärenden under arbetstid.

Tack vare deras aktivism kan medlemsavgiften hållas nere eftersom facket inte måste anställa personer som sköter alla ärenden på arbetsplatserna. Att allt arbete inte sköts av yrkesproffs gör också att avstånden mellan medlemmarna hålls korta. Ombudet är din arbetskamrat och om något är kan det lika gärna vara du själv som är ombud. Hur bra villkor vi lyckas förhandla fram på våra arbetsplatser beror på hur pass fackligt aktiva vi väljer att vara.





### VÅGAR DU SÄTTA DIG UPP MOT CHEFEN?

Från centralt håll kan du få hjälp med utbildningar och kunskap om vad lagar säger och hur man ska tolka kollektivavtal. Men i slutändan är det du och dina arbetskamrater som driver kampen för bättre villkor på jobbet. Skulle du våga ta ett samtal med arbetsgivaren om att...

- ni behöver nya arbetskläder?
- lunchrasten är för kort?
- du vill ha din semester vid andra datum än chefen vill?
- du inte vill arbeta en röd dag då chefen bett dig jobba?
- du tycker ni ska få handskar att använda under arbetstid?
- du tror arbetsgivaren inte uppfyller något som står i kollektivavtalet?
- arbetstempot är för högt?
- du är allergisk mot något på arbetsplatsen?

- du vill veta hur det går med verksamhetens ekonomi?
- du vill ta ledigt från jobbet ett halvår för att plugga?
- du vill att arbetsplatsen utvecklar en jämställdhetsplan?

## **Diskutera**

---

- Vad vågar du och vad vågar du inte ta upp med arbetsgivaren?
- Vad skulle krävas för att du skulle våga?
- Hur viktigt är det att våga ta tag i frågorna själv?



## Vad är solidaritet?

Solidaritet mellan arbetare är den idé som driver facket. Hittills har vi tagit upp enkla exempel på hur man är solidarisk med andra arbetare; man jobbar inte utan kollektivavtal, man agerar inte strejkbrytare och man är beredd att genomföra sympatiåtgärder för att stötta andra arbetare om det skulle behövas.

Men det finns frågor där inte alla i facket kommer överens om vad som är solidariskt. Det här avsnittet lyfter fram några sådana exempel. Ta dig tid till att tänka efter och diskutera med andra medlemmar om vad ni tycker om varje ämne.

## Könet påverkar arbetarens lön

Kvinnor och män tjänar olika mycket i Sverige. Kvinnor finns i hög utsträckning inom omsorgen och inom serviceyrken. De är undersköterskor, barnskötare och städare. Män är istället överrepresenterade inom yrken som har att göra med maskiner, bygg eller lagerarbete. Lite grovhugget kan man alltså påstå att kvinnor och män har olika erfarenheter av yrkeslivet som arbetare.

Det finns olika sätt att förklara varför kvinnor tjänar mindre. En förklaringsmodell skulle vara att kvinnor helt enkelt dras till yrken som har låga löner. Om kvinnor istället valde att arbeta med bygg och maskiner skulle de höja sina löner och löneskillnaderna mellan könen skulle försvinna.

En annan förklaringsmodell är att kvinnor får lägre löner bara för att de är kvinnor. Samhället och arbetsgivare diskriminerar kvinnor genom att ge dem lägre löner och eftersom män har dominerat i facket, har man inte hjälpt kvinnor att få lika bra löner som män.

## Diskutera

---

- Har du märkt av några löneskillnader mellan män och kvinnor?
- Vad tror du är anledningen till att kvinnor statistiskt sett tjänar mindre än män?
- Hur ska man göra för att jämna ut lönegapet?
- Är det fackets uppgift att minska löneskillnaderna mellan könen?
- Är det solidariskt att fackförbund bromsar in mansyrkens löneutveckling för att istället satsa på kvinnoyrken som halkat efter?
- Hur tror du att Kommunal och IF Metall resonerar när de kommer fram till olika slutsatser?
- Om män och kvinnor ofta arbetar inom olika yrkesområden och har olika löner, är det då bra eller dåligt att båda könen samarbetar i LO?

## Vem är arbetare?

Vem vi ser som arbetare är en viktig fråga som påverkar vårt fackliga arbete i grunden eftersom facket drivs av solidaritet mellan just arbetare. Om arbetslösa ses som arbetare är det vår uppgift att driva på för att de ska vara trygga. Men om arbetslösa däremot inte ses som arbetare ska vi inte driva en sådan linje, vi kanske till och med ska utesluta medlemmar som får sparken, tills de hittat nytt arbete?

Frågan blir särskilt komplicerad eftersom arbetslösa kan påverka arbetarnas situation i negativ riktning. Ett exempel är att när facket strejkade mot Toys "R" Us rekryterade företaget strejkbrytare direkt från arbetsförmedlingen.

## Diskutera

---

- Vilka erfarenheter har du av arbetslöshet?
- Tycker du att de som blir arbetslösa räknas som arbetare och tycker du att facket ska skydda arbetslösa?
- Vad tror du att den fackliga kampen tjänar på att ha en trygg arbetslöshetsförsäkring?
- Om vi skulle bli arbetslösa, hur kan vi då visa solidaritet med dem som har ett arbete?
- Vem tjänar på att vi inte ser arbetslösa som arbetare?



## Papperslösa utan fackförbund

Personer som flytt eller lämnat sina hemländer för att komma till Sverige men blivit nekade uppehållstillstånd eller arbetstillstånd kallas papperslösa. De saknar de fyra sista siffrorna i sina personnummer och därför har de till exempel inte rätt till sjukvård. Papperslösa är rädda för de svenska myndigheterna och skulle aldrig kontakta polisen om de utsätts för brott eller blir lurade på pengar av sina arbetsgivare. De får inte skydd av kollektivavtalen och måste ofta arbeta svart för att kunna få ihop till mat och sovplats.

De enskilda fackförbunden arbetar på olika sätt med papperslösa.



### **LO-kongressens beslut 2012 angående migration**

- Att LO verkar för att Migrationsverket får ett utökat uppdrag att säkerställa att anställningsavtal upprättas som är lika-lydande som det anställningserbjudande som Migrationsverket har behandlat och den fackliga organisationen har yttrat sig över.
- Att LO verkar för att Migrationsverket får ett utökat uppdrag att utföra förhands- och efterkontroller samt kontrollera att skatter och avgifter är inlevererade till berörd myndighet.
- Att LO verkar för att arbetstagare som träder fram och söker hjälp inte ska riskera utvisning.
- Att LO ställer sig bakom kampanjen ”Ain’t I a woman”.
- Att papperslösas barn får lagstadgad rätt till skolgång.
- Att de papperslösa får rätt till samma sjukvård som en svensk medborgare.
- Att kongressen uppdrar åt LOs styrelse att verka för att det startas Fackliga Center för papperslösa på fler ställen i Sverige, i första hand i Göteborg och Malmö.
- Att LO verkar för att tiderna för asylsökande kortas markant.
- Att LO för lagstadgad rätt till skolgång för barn till papperslösa.
- Att LO verkar för fullvärdig sjukvård till papperslösa.

### **Diskutera**

---

- Ska papperslösa kunna bli medlemmar i facket?
- Hur skulle facket kunna hjälpa papperslösa på jobbet?
- Hur ska du förhålla dig till papperslösa som arbetar svart?



- Hur ska facket förhålla sig till arbetsgivare som anställer svart och risken att avslöja papperslösa ifall facket anmäler företaget till polisen?

## Solidaritet efter jobbet

Tänk dig en hundralapp. I ena hörnet står arbetarna och drar i hundralappen, eftersom de vill ha högre lön. I ett annat hörn står kunderna och drar, eftersom de vill ha ett lägre pris. Arbetsgivaren och aktieägarna drar också i hundralappen, de vill att pengarna ska bli vinst som hamnar i deras fickor i form av avkastning. Så ser kampen om pengarna ut.

När du är på jobbet och när du är aktiv i facket är det självklart att du står på arbetarnas sida och kämpar för högre löner. Men om du placerar pengar i aktier eller fonder vill du se pengarna växa snabbt hellre än långsamt. Och när du ska på krogen har du många ställen att välja mellan. En krog kanske är billig och där sparar du en tjugolapp för varje öl. Krogen mitt emot är kanske dyrare, men vid ingången har de ett klistermärke där det står att arbetarna skyddas av kollektivavtal. Att vi är solidariska mot andra arbetare när vi jobbar är självklart. Men efter jobbet tar vi på oss rollen som kund eller aktieägare, och då är det inte längre självklart vem man ska vara solidarisk mot.

### Diskutera

---

- I valet mellan den billiga krogen utan kollektivavtal och den lite dyrare krogen med kollektivavtal, vad väljer du och varför?
- Det finns vanligt kaffe och så finns Fair-Trade-kaffe som ger bättre förhållanden till odlarna i ett annat land. Vilket köper du och varför?

- Har vi någon skyldighet att vara solidariska med arbetare i Sverige när vi tar på oss rollen som kund eller aktieägare?
- Har vi någon skyldighet att vara solidariska med arbetare i andra länder när vi tar på oss rollen som kund eller aktieägare?
- Kan det någon gång vara okej att köpa en vara eller tjänst från en arbetsplats som är försatt i blockad?

## Alla är inte överens

Kanske tycker du och dina kamrater likadant i diskussionerna som kommit upp, kanske inte. Facket är en demokratisk organisation och alla behöver därför inte hålla med varandra eller hålla med fackets linje. Vi medlemmar bestämmer själva vad facket ska göra, vilka idéer det ska stå för och hur facket ska organiseras. Eftersom vi ibland vill åt olika håll får man försöka övertyga varandra eller kompromissa. Alla kanske inte tycker likadant, men man måste ändå kunna fatta beslut, annars stannar fackets aktivitet. Och hur beslutsfattandet går till ska du få lära dig nu.



## Så förändrar du i facket

Marie Lönn är facklig gruppordförande på ABB i Västerås. Hon har märkt att unga arbetare allt oftare får osäkra korttidsanställningar istället för att få fasta jobb. Det har gjort det svårare för unga att gå med i facket.

– Många förstår inte varför de ska gå med när de troligen blir arbetslösa om tre månader, och utan arbete har de inte längre råd att betala medlemsavgiften, säger Marie Lönn.

För att lösa problemet ville hon att IF Metall skulle slopa medlemsavgifterna för arbetslösa yngre än 20 år.

– De här ungdomarna har inget skydd från vare sig samhället eller a-kassan om de blir arbetslösa. Att kräva betalning från dem är som att krama vatten ur en sten, de har ju inga pengar, säger Marie Lönn.

Hon menar att det viktiga är att de unga medlemmarna så fort som möjligt går med så att de kan få skydd från facket och så att de kan arbeta in den buffert på 6 månaders arbete som krävs innan man har rätt till någon a-kassa.

För att försöka ändra medlemsavgiften skrev Marie Lönn och några kamrater en motion, med andra ord ett förslag, som de skickade in till IF Metalls kongress som hålls var tredje år. Där bestämmer medlemmarna om viktiga förändringar i facket.

TVå månader innan kongressen skulle hållas fick Marie Lönn och hennes kamrater veta att förbundsstyrelsen, alltså den högsta styrelsen i facket, rekommenderade medlemmarna att rösta nej till förslaget.

– Eftersom vi hade fått nej från förbundsstyrelsen var vi tvungna att prata med andra avdelningar och försöka övertyga dem. Men vi var sena och hann inte, så vi blev tvungna att försöka övertala från talarstolen, säger Marie Lönn.

Kongressen hölls i Folkets hus i Stockholm. 300 ombud från de olika avdelningarna satt i stolar i en halvmåne runt scenen.

– Det var förskräckligt, jag tog det så allvarligt. Jag hade varenda ord nerskrivet och ändå kände jag mig osäker. Jag visste inte vad jag sa när jag stod där, minns Marie Lönn.

Men det gick bra till slut. Hon och hennes kamrater fick kongressen med sig och förslaget röstades igenom. I efterhand är hon nöjd med att hon drev på för sin idé trots att det kändes nervöst att stå inför kongressen.

– Det var viktigt och det var roligt att vi fick gensvar. Det var helt klart värt det.

## Diskutera

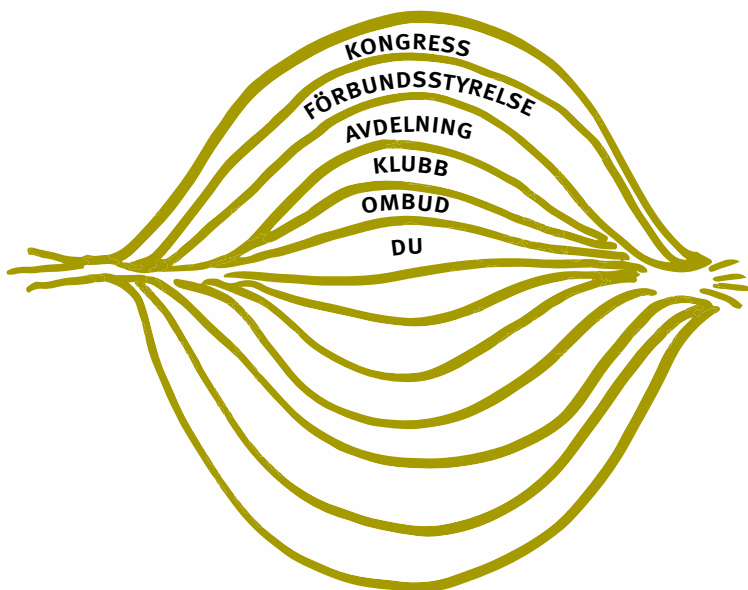
- Har du själv försökt påverka facket på arbetsplatsen eller nationellt någon gång?
- Vad rörde det sig om?
- Hur gjorde du och hur gick det?



## Så fattas besluten

Facket är organiserat som en lök med många lager. I centrum finns du själv och dina kollegor på arbetsplatsen. Bland er väljer ni vem eller vilka som ska vara fackliga ombud.

Om ni är tillräckligt många på jobbet kan ni bilda en lokal facklig organisation/fackklubb och välja vilka av er som ska sitta i dess styrelse. Alla medlemmar kan försöka bli valda till en facklig post. Om du vill påverka men inte vill vara förtroendevald kan du istället säga din åsikt på fackmöten eller till de förtroendevalda och be dem framföra din röst.



Ett steg längre ut i fackets "lök" hittar du avdelningen, där den lokala fackliga organisationen (till exempel klubbar) är representerade. Avdelningen sträcker sig ofta ut över flera kommuner eller ett helt län. Det är avdelningen som planerar aktiviteter som till exempel studieverksamhet. Avdel-

ningen har också anställda ombudsmän. De träder ibland in och förhandlar med arbetsgivaren när arbetsplatsens ombud inte klarat av att lösa problemen själv eller om det saknas ombud på arbetsplatsen.

Ännu ett steg längre ut finns förbundsstyrelsen, som fattar beslut som rör facket i hela landet. Och allra längst ut på "löken" finns kongressen. Kongressen bestämmer vilka som ska sitta i förbundsstyrelsen och drar upp viktiga riktlinjer för fackets framtid. Vem som helst får skriva en motion, alltså ett förslag till kongressen. Men inte vem som helst får delta. Om alla medlemmar deltog skulle kongressen behöva hållas i ett fotbollsstadium och det skulle ta väldigt lång tid att räkna rösterna. Istället väljer medlemmar i avdelningarna några hundratal ombud som deltar på kongressen.

## Ta reda på

---

- Fackförbunden skiljer sig lite åt i sitt sätt att organiseras. Kolla upp hur just ditt fackförbund är uppbyggt, på fackets hemsida. Och ta reda på hur ofta ditt fack har kongress!

### **Tips till dig som vill påverka**

- Om du vill förändra på jobbet är ombudet rätt person att vända sig till i första hand.
- Om en förtroendevald inte vill lyssna, vänd dig till en annan förtroendevald.
- Ju mer du vet om lagar, kollektivavtalet och facket, desto lättare blir det att påverka. Gå därför på fackliga kurser!
- Det är lättare att påverka när man är engagerad. Ställ upp som kandidat nästa gång det behövs förtroendevalda.
- Vem som helst får skriva en motion till kongressen, men det blir lättare om ni är flera. Prata ihop er på din arbetsplats och involvera sedan fler lokala fackliga organisationer (klubbar) så att ni vet att motionen har rejäl uppbackning.
- Ge inte upp om du får ett bakslag.





## Vår kamp är politisk

Till vardags är Viktor Andersson personlig assistent. På första maj gick han med i Förstamaj-tåget tillsammans med en arbetskamrat. Han gick långt fram.

Musiken lät väldigt pampig, men jag gillade den, säger Viktor och skrattar.

Det väckte många känslor att gå i tåget och det finns många anledningar till att demonstrera.

För Viktors del handlar det om att han är arg över försämringar i a-kassan och att visa sitt missnöje med den riktning samhället tagit.

Första maj är inte en dag då man firar utan en dag då vi demonstrerar för våra rättigheters skull och för att förbättra våra arbetsvillkor.

Det är därför facket är i opposition och lite som en motståndsrörelse.

Han återkommer hela tiden till att Första maj är traditionsbundet och att det känns svårt att prata om klasskamp. Det känns ålderdomligt att ta ordet klass i min mun. När fackförbunden grundades handlade det om att alla skulle ha mat, idag handlar det om ökade klyftor.

## Diskutera

- Har du deltagit i några demonstrationer? Vilka?
- På vilka sätt, förutom genom facket, har du eller personer du känner gjort något för att försöka påverka samhället?
- Hur ser du på Första maj, som en dag då man firar eller då man protesterar?
- Är det bra att Första maj är traditionsbundet, eller borde det moderniseras?
- Viktor säger att facket alltid är i opposition. Håller du med? Och i opposition mot vem/vad i så fall?
- Har du någonsin tänkt på fackets kamp som politisk?
- Håller du med Viktor om att ordet klass är omodernt?
- Vad är klass?

## Klyftorna finns kvar

Facket är en kamporganisation. Den kampen slutar inte när vi går hem från jobbet. Vi nöjer oss inte med att ha bra arbeten, vi ska också ha ett bra samhälle där vi kan känna oss trygga och där vi har makt att påverka våra liv.

När fackförbunden grundades i Sverige för mer än hundra år sedan var arbetare så fattiga att de var tvungna att



bo trångt, ofta bodde flera personer i ett och samma rum. Hunger hotade den som blev arbetslös och många arbetade i skadliga miljöer. Idén om att alla arbetare skulle arbeta 40 timmar i veckan var en avlägsen dröm.

Sedan dess har facken drivit en politisk kamp för att samhället ska bli arbetarvänligt, med andra ord har facket drivit en klasskamp. Mycket har förändrats genom klasskampen, men i dagens samhälle finns klyftorna kvar.

De senaste tio åren har löneskillnaden mellan arbetare och tjänstemän ökat. De som står längst ner på klass- och könstrappan och diskrimineras även på annat sätt, drabbas särskilt hårt. Antalet fattiga barn ökar också. Enligt FN växer ett av tjugo svenska barn upp under fattiga förhållanden och kan inte göra sådana saker som andra barn tycker är naturligt att göra, till exempel att följa med på utflykt med klassen.

## Diskutera

---

- Behövs klasskampen idag?
- Kan det verkligen bli mindre klyftor än de vi har idag?
- Vad ska en klasskamp idag stå för?
- Vilka konkreta förslag ska en klasskamp driva?
- När kommer vi i mål med klasskampen, tycker du?
- Är det fackets roll att bedriva politik och samhällsförändring?

## Stöd åt alla människor

LO-facken vill ha ett starkt välfärdssamhälle. Välfärdssamhället är en modell där alla människor, oavsett hur fattiga de är, får stöd i form av till exempel vård, skola och barnomsorg. För att bekosta stödet, betalar vi alla skatt. Ju mer man

tjänar desto mer betalar man i skatt. Välfärden är något som nästan alla tjänar på.

Som vuxen betalar du skatt för att bland annat bekosta vård och vägar. Men också för att betala tillbaka den omsorg och skola du fick som barn, och för att bekosta den pension och omsorg du får när du blir äldre.

### **Välfärden följer med hela livet:**

<b>Barndom</b>	<b>Vuxenliv</b>	<b>Ålderdom</b>
Förskola	Högskola	Pension
Skola	Infrastruktur	Vård
Fritids	Barnbidrag	Äldreomsorg
Vård	A-kassa	

## **Diskutera**

---

- Tycker du att Sverige är ett land med mycket eller lite välfärd?
- Hur mycket välfärd ska vi ha?
- Har vi gemensamma intressen när det kommer till välfärden?
- Finns det några dåliga sidor med välfärdssamhället?
- Hur skulle samhället se ut utan välfärd?
- Ska de friska alltid bekosta vården för de sjuka? Till exempel om en alkoholist supit så mycket att han eller hon behöver sjukvård?
- Ska välfärden skydda alla, även rika?



## Koppling till partipolitiken

Det svenska välfärdssamhället är av ungt datum. Det är inte länge sedan Sverige inte var en demokrati och alla inte fick rösta i allmänna val. Det var orättvisor som stärkte dåtidens arbetarrörelse i tron på att samhället måste förändras. Fackligt och politiskt aktiva bildade Socialdemokratiska Arbetarepartiet SAP 1889 för att det inte längre räckte med att enbart förändra villkoren på jobbet utan ett politiskt förändringsarbete i hela samhället var nödvändigt. Socialdemokraterna drev också en klasskamp och ville också se ett välfärdssamhälle, därför ville de att facket skulle bli så starkt som möjligt. När LO skapades av fackförbunden var

många av de närvarande socialdemokrater. Sedan dess har partiet och facket varit nära sammankopplade. Förr i tiden brukade LO-medlemmar också anslutas till partiet. Idag är det inte längre så, vi ansluter fortfarande LO-medlemmar till partiet, men inte med den automatik som kollektivanslutningen innebar och LO och Socialdemokraterna delar på samma ungdomsförbund, SSU.

I många andra europeiska länder har fackförbund och socialdemokrater kapat banden och facken har blivit partipolitiskt obundna. Så är det inte i Sverige. LO påverkar Socialdemokraterna genom att ställa krav på bättre a-kassa och färre karensdagar. Eftersom Socialdemokraterna är det parti som oftast är i regeringsställning i Sverige har facket en stark påverkan på landets politik.

## Diskutera

---

- Vilka för- och nackdelar finns med att ha kopplingar till ett parti?
- Skulle andra partier fungera som partner lika bra som Socialdemokraterna?
- Oavsett vad man själv tycker är det ett faktum att inte alla fackets medlemmar gillar Socialdemokraterna. Är det då rätt att facket stöder partiet?

LOs motpart, arbetsgivarorganisationen Svenskt Näringsliv kallar sig partipolitiskt obundna, men har informella band till de borgerliga partierna.







## Möt våra motståndare

Det är inte bara arbetarna som är organiserade. Arbetsgivarna har sina egna organisationer som i sin tur är medlemmar i Svenskt Näringsliv. Svenskt Näringsliv hette till en början SAF och grundades för att ge LO motstånd. I mer än hundra år har de kämpat mot högre löner.

Svenskt Näringslivs syfte är att påverka politiker och opinionen. Det räcker med att läsa deras debattartiklar för att se vilket samhälle de vill skapa och hur långt ifrån de står idén om trygga arbetare som kan påverka på jobbet.

### VILL ÄNDRA REGLER

”En majoritet av företagarna menar att en av de viktigaste åtgärderna som skulle underlätta framtida anställningar är att man slopar turordningsreglerna i LAS.”

*Ur debattartikel i Blekinge Läns Tidning*

### VILL SPARKA HUR SOM HELST

Svenskt Näringsliv skulle gärna vilja se att Lagen om anställningsskydd försvann eller åtminstone tunnades ut. Då skulle arbetsgivare kunna sparka vem de ville och arbetare skulle inte längre ha någon trygghet på jobbet.

”Ska vi fortsätta utveckla Sverige så krävs det att vi reformerar de allmänna försäkringssystemen så att de uppmuntrar till arbete...”

*Ur debattartikel i Eskilstuna-Kuriren*

## VILL FÖRSÄMRA FÖR ARBETSLÖSA

Enligt Svenskt Näringsliv har arbetslösa det för bra. Ur deras synvinkel leder a-kassan till att arbetslösa inte behöver arbeta eller behöver ta jobb med låg lön. Lösningen är sämre ersättningar, det skulle nämligen "uppmuntra till arbete".

"Vid ett seminarium om lönebildning och konkurrenskraft som Svenskt Näringsliv arrangerade (...) var den tydligaste slutsatsen att lönespridningen behöver öka för att stärka konkurrenskraften för verksamhet i Sverige."

*Ur debattartikel i LO-Tidningen, numera Arbetet*

## VILL SÄNKA VÅRA LÖNER

Facket arbetar för att höja löner för arbetare, alltså för att minska klyftorna mellan de som tjänar mycket och de som tjänar lite. Svenskt Näringsliv vill tvärt om. De använder orden "ökad lönespridning" för att beskriva att de som tjänar mycket ska tjäna ännu mer, och de som tjänar lite ska tjäna ännu mindre.

"Är det är rimligt att en företagare ska utsättas för en facklig blockad för att hon och hennes medarbetare inte vill ha ett avtal med ett visst fackförbund? För mig är svaret enkelt. Nej det är inte rimligt."

*Ur debattartikel i Ljusnan*

## VILL FÖRSVAGA ARBETARNA

Enligt Svenskt Näringsliv är LO-facken för starka för Sveriges bästa. Helst skulle de se att vi blev av med vår rätt att blockera arbetsplatser för att få dem att teckna kollektivavtal, så som vi till exempel gjort med Toys "R" Us.

## Diskutera

---

- Har du själv sett någon av Svenskt Näringslivs många reklamkampanjer eller sett Svenskt Näringsliv på TV? Vad ville de då?
- Vilka tjänar på det samhälle som Svenskt Näringsliv vill skapa?
- Om LO driver klasskamp, vad ska man kalla den kamp som Svenskt Näringsliv driver?
- Vad tjänar arbetsgivarna på en dålig a-kassa?
- Vad händer om arbetsgivare får sparka vem de vill, och är det rimligt?
- Trots att facket och arbetsgivarorganisationerna står så långt ifrån varandra väljer vi att förhandla. Är det bra eller dåligt?





## Vad var det som hände?

Frågorna som facken driver berör hela samhället. Ibland kan våra aktioner, till exempel strejker och blockader vara väldigt spektakulära. Därför tar medierna då och då upp frågor som rör facket.

Men mediebevakningen är ofta så kortfattad att man inte hinner bilda sig en uppfattning om det som hänt. I det här avsnittet går vi igenom och diskuterar några konflikter som blivit kända i riksmidia de senaste åren.

## När Goliat mötte David

I slutet av år 2006 exploderade intresset för en salladsbar i Göteborg som hette Wild'n Fresh. Ägaren var en ung tjej som sprudlade av energi. Hon ville dock inte teckna kollektivavtal med Hotell- och restaurangfacket och försattes därför i blockad.

I medierna påstod arbetsgivaren att salladsbaren inte behövde något kollektivavtal eftersom hon gav sina arbetare bättre villkor än vad som stod i kollektivavtalet. Det visade sig inte vara sant. Hon betalade inte semesterersättning eller försäkringar till sina anställda. Då gick arbetsgivaren ut i medierna och sade att hon skulle börja ge sina anställda lika bra villkor som det som stod i kollektivavtalet, men hon vägrade skriva på själva avtalet.

Enskilda borgerliga politiker stödde öppet salladsbaren och uppmanade till stödätning i hennes restaurang, vilket ledde till att hon fick fler kunder än tidigare, trots blocka-

den. Men arbetsgivaren sade att det var en moralisk fråga att vägra teckna kollektivavtal, inte en politisk fråga.

Inga av de anställda var medlemmar i facket och arbetsgivaren sade att de anställda inte ville ha kollektivavtal. Senare kom det fram att arbetsgivaren hade låtit anställda välja mellan en lön på 95 kronor i timmen eller kollektivavtal, men då skulle hon sänka deras löner. Det de anställda hade fått välja mellan var ett felaktigt erbjudande att ta ställning till, eftersom kollektivavtalen ger skydd mot just sänkta ingångslöner. Men trots detta blev vinkeln i medierna att salladsbaren var David och facket var Goliat. Facket anklagades för att vara en maffia och många ledarsidor tog arbetsgivarens parti. Hon korades till hjälte för att hon vågade stå upp mot facket.

Efter några månader sålde hon salladsbaren. De nya ägarerna tecknade kollektivavtal.

## Diskutera

---

- Behöver en arbetsplats ha kollektivavtal om arbetarna får lika bra eller bättre villkor än det som står i avtalet?
- Inga av de anställda på salladsbaren var medlemmar i facket. Ska vi någonsin göra aktioner mot den typen av arbetsplatser, tycker du?
- Ska vi göra aktioner mot arbetsplatser också om de anställda säger att de inte behöver kollektivavtal?
- Vad tror du att de borgerliga politikerna gillade med att Wild'n Fresh inte tecknade kollektivavtal?
- Vad tror du att arbetsgivaren tjänade på att framställa det som en moralisk, inte politisk handling att vägra teckna kollektivavtal?
- Varför tror du att medierna ställde sig på arbetsgivarens sida?

- Är facket ibland en Goliat som slår mot försvarslösa David?
- Borde facket lämna småföretagen i fred?
- Borde Hotell- och restaurangfacket ha gjort något annorlunda?
- Vem tycker du gick vinnande ur konflikten?

## När facket tömde godispåsen

Videomix Syd är ett företag med butiker i flera svenska städer. Ägaren tyckte att de anställda kunde arbeta sena kvällar utan att få någon ob-ersättning. Det tyckte inte Handelsanställdas förbund som krävde att Videomix skulle teckna kollektivavtal. De arbetare som var medlemmar i facket togs ut i strejk och Handels inrättade en blockad som satte stopp för leveransen av godis till butikerna. ”Maffiametoder” muttrade arbetsgivaren i media.

Andra fackförbund satte in sympatiåtgärder och snart kunde butikerna inte längre få in någon Coca-Cola. Facket fick stöd från allmänheten och efter några månader gav Videomix upp.

När det gäller Videomix så var det senaste gången Handels behövde strejka för avtal. Handels varslade dock om strejk (senast hösten 2013 på lagret Jollyroom i Göteborg) men arbetsgivarna gav med sig direkt, och inga konflikter behövde bryta ut.

Däremot finns ett nytt exempel på en tvist där media och allmänheten ställde sig på fackets sida, i och med konflikten mellan Handels och underklädeskedjan Change som avgjordes av AD 2013:

Underklädeskedjan Change bestämde att alla kvinnliga anställda skulle bära en namnskylt där deras egen BH-storlek stod utskriven. En av de anställda valde att gå till



Handels och berätta om att hon upplevde företagets krav som kränkande.

Företaget hävdade att storleksuppgiften var viktig för kunden och att bärandet av namnskylt var frivilligt. Det senare kunde Handels motbevisa.

Frågan fick stor uppmärksamhet i media där man kontinuerligt följde utvecklingen av tvisten. Handels utredare Linnea Björnström bjöds in till SVT Debatt och fick både män och kvinnor i publiken på sin sida. Till slut dömde arbetsdomstolen företaget för könsdiskriminering och till att betala 50 000 kronor i skadestånd till medlemmen.

## Diskutera

---

- Vad tror du ledde till att folket stödde facket i konflikten mot Videomix?
- Vilka skillnader mot konflikten med Wild'n Fresh tror du var avgörande för att få folkets sympati?
- Hur viktigt tror du att folkets stöd är i en konflikt?
- Ska facket ta sig an konflikter också när vi tror att arbetsgivaren kommer att få folkligt stöd?

## Konflikten som nådde EG-domstolen

En konflikt som fått uppmärksamhet i flera år är konflikten i Vaxholm, där en skola skulle byggas av det lettiska företaget Laval un Parteri. Byggnads försökte få till stånd ett kollektivavtal med företaget, men ganska snart kopplade företaget in en advokat i diskussionerna.

Samtalen låste sig och arbetsplatsen försattes i blockad. Andra fack tog till sympatiåtgärder. Kanske viktigast var stödet från Elektrikerförbundet som i stort sett stoppade bygget eftersom elektriker vägrade dra de kablar som behövdes.

Ganska snart började anklagelser hagla. Ledande borgerliga politiker anklagade facket för maffiametoder och ledarskribenter påstod att Byggnads mål inte var att skydda från lönedumping, utan att skydda de svenska arbetarna från utländska konkurrenter.

Företaget Laval gick ut med uppgifter om att arbetarna hade löner på 13 600 kronor i månaden, vilket tidningen Byggnadsarbetaren menade var en lögn, snarare skulle lönen ligga på omkring 4 000 kronor. Vad som var sant om arbetarnas löner reddes aldrig ut.

Så småningom kom det fram att det Svenskt Näringsliv pumpade in pengar till Lavals advokat som drev ärendet i domstol.

Många tyckte att det var märkligt eftersom Laval inte är något svenskt företag och inte heller är medlem i någon svensk arbetsgivarorganisation.

Till slut valde Laval och kommunen att avbryta bygget och blockaden kunde avblåsas. Men domstolsärendet gick ändå upp till EG-domstolen. Tre år efter att Byggnads inledde blockaden kom domen från EG-domstolen – facket hade gjort fel.

Det finns nämligen lagar om att företag från ett EU-land inte ska hindras från att arbeta i ett annat EU-land. När Byggnads kom till Laval hade de med sig ett kollektivavtal utan tydliga lägstalöner. Lönesättningen skulle diskuteras efter att företaget skrivit på kollektivavtalet. Byggnads ville på så sätt försöka få företaget att betala de löner som är vanliga i Stockholm, inte att företaget bara skulle betala den lägsta lön som var möjlig att betala utan att bryta mot kollektivavtalet. Men EG-domstolen menade att det var omöjligt för Laval att skriva under ett kollektivavtal om de inte i förväg visste hur dyrt det skulle bli. Genom att ställa sådana krav hade Byggnads satt upp hinder för ett EU-företag att arbeta i Sverige.

Exakt vad domen i Vaxholmskonflikten kommer att betyda vet man inte säkert. Troligen kommer den tvinga facken att teckna enklare kollektivavtal med utländska arbetsgivare där löner och löneökningar står prydligt upppräddade, med begränsade möjligheter till att förhandla om och anpassa lönerna till situationen.

## EFTERSPEL

Våren 2007 bedömde EG-domstolens generaladvokat att stridsåtgärder i princip är tillåtna för att tränga undan ett utländskt kollektivavtal. Men – i december 2007 dömde EG-domstolen ändå till fördel för L&P Baltic Bygg AB. Domstolen ansåg att Byggnads krävt mer än vad direktivet för utstationering av arbetskraft gav dem rätt till och att den svenska lagstiftningen måste ändras.

I mars 2008 tillsatte den svenska regeringen Claes Stråth, generaldirektör för Medlingsinstitutet, till utredare av vilka ändringar av den svenska lagstiftningen som behövde vidtas med anledning av EG-domstolens dom. I september 2009 presenterade regeringen sitt förslag till lagändring.

I december 2009 dömde Arbetsdomstolen både fackförbunden Byggnads och Elektrikerna att tillsammans betala ett allmänt skadestånd till företaget för olagliga stridsåtgärder och att även betala rättegångskostnader. Domen i Arbetsdomstolen var dock oenig.

I februari 2013 uttalade sig FN-organet ILO sig i fallet och dömde helt till Byggnads och Elektrikernas fördel. Man slår fast att den svenska lagstiftningen som uppstått efter Vaxholmskonflikten, Lex Laval, bör rivas upp och att regeringen bör betala tillbaka det skadestånd som fackförbunden fått betala, detta eftersom föreningsrätten kränkts i och med lagstiftningen och EG-domstolens beslut.



## Diskutera

- Åsikterna gick isär om huruvida Byggnads ville skydda lönerna eller jobben i Sverige. Vad tror du?
- Ska facket skydda jobben i Sverige från utländsk konkurrens?
- Hur ska facket göra för att solidarisera sig med utländska arbetare som arbetar tillfälligt i Sverige?
- Vad tror du att Svenskt Näringsliv hoppades få ut av att ge ekonomiskt stöd till Laval un Parteri?
- Vilka fördelar och nackdelar finns med ett centralt kollektivavtal där varenda lönefråga står skriven in i detalj?
- Vem tycker du vann konflikten?

## Facket i medieskugga

De fall som tas upp i riksmidia är ofta stora konflikter som handlar om kollektivavtalens framtid, eller strejker som uppstår när kollektivavtalen går ut eftersom facket och arbetsgivarna inte kommit överens om framtida löner.

De allra vanligaste konflikterna når aldrig ut till allmänheten. De där vanliga konflikterna på arbetsplatsen som till exempel handlar om när man ska gå på semester eller hur

lång lunchrasten är eller att man vill ha nya arbetskläder, de lockar inte några tevekameror. Journalister vill gärna intervjua fackets ordförande, men att gå ut till en arbetsplats och prata med medlemmarna som kämpar för sina villkor där, tycker journalister inte alltid är lika intressant.

Trots att medierna alltså gillar att ta upp vissa fackliga frågor, hamnar fackets viktigaste kamp, den som sker varje dag på arbetsplatsen, i medieskugga.

## Diskutera

---

- Hur tror du att medier påverkar bilden av facket bland dem som inte vet så mycket om facket?





## Nu bygger vi vår framtid

Vi har vunnit många strider, några av dem har tagits upp i de tidigare avsnitten. Erika Rossander fick till exempel bättre arbetsförhållanden när Toys ”R” Us skrev på kollektivavtal.

Men kampen är långt ifrån slut. Nya utmaningar väntar på din arbetsplats och i arbetsmarknaden i stort.

### Diskutera

---

- Vilka frågor tycker du är viktigast att ni tar tag i på din arbetsplats?
- Vet du på ett ungefär hur ni på arbetsplatsen skulle kunna gå till väga för att åstadkomma de förändringarna?

## Trend med osäkra jobb

En av de framtidsfrågor som vi måste ta tag i gemensamt är de osäkra anställningarna som blir allt vanligare. Linda är ett typiskt exempel på en arbetare som lider av osäkra anställningsförhållanden. Hon vill vara anonym.

Linda försörjer sig genom ströjobb hon får av ett bemanningsföretag. Det senaste uppdraget hon fick av företaget beräknade hon skulle ta ungefär åtta timmar att utföra om dagen. Arbetsgivaren sa att det bara tog fem timmar om dagen och om det tog längre tid skulle Linda inte få betalt för de sista tre timmarna.

– Det är helt sjukt. Ska jag behöva jobba gratis? Man kan inte få göra så här, säger Linda.



Men hon har ingen att vända sig till för att få hjälp. Eftersom månadslönen är så låg och eftersom hon hela tiden byter jobb har hon bestämt sig för att inte gå med i facket.

En annan som är drabbad av osäkra anställningar är Zegegeda Berhane. Hon vikarierade på äldreomsorgen i sin kommun. Arbetsgivaren var nöjd med hennes arbete och hon fick hela tiden vikariera mer och mer. Men plötsligt en dag var det stopp. Zegegeda Berhane hade vikarierat så länge att hon snart skulle ha rätt till en tillsvidareanställning enligt Lagen om Anställningsskydd. För att slippa ge henne en tillsvidareanställning slutade kommunen använda henne som vikarie. Zegegeda Berhane är medlem i Kommunal.

## Diskutera

---

- Vad har du för erfarenheter av osäkra anställningar, till exempel vikariat, säsongarbete eller jobb via bemanningsföretag?
- Vilka fördelar finns med osäkra anställningar?
- Vilka är nackdelarna?
- Förstår du hur Linda tänker när hon väljer att inte vara med i facket?
- Håller du med henne i hennes resonemang?
- Hur ska vi göra för att ge stöd åt personer med osäkra anställningar?
- Hur kan vi på arbetsplatsen arbeta för att minska antalet osäkra anställningar?

## Många medlemmar är facklig styrka

Ett annat problem som vi måste lösa är att vi tappat medlemmar. Efter att de borgerliga partierna vann riksdagsvalet 2006 levererade de ett par hårda slag mot facket. A-kassan

blev dyrare och sämre. Samtidigt gick det inte längre att dra av på skatten för medlemsavgiften i facket och a-kassan. Följden blev att många medlemmar lämnade facket, LO-förbunden tappade tillsammans flera hundra tusen medlemmar.

LOs 14 förbund tappade sammanlagt 15 321 medlemmar under 2012. Att LO fortfarande tappar medlemmar är djupt oroande och måste tas på största allvar. LO och förbunden måste fortsätta sitt långsiktiga arbete med att vända medlemsciffrorna och visa skillnaden med medlemskap i facket.

Siffrorna från 2012 visar dock att flera LO-förbund är på väg åt rätt håll med sitt organiseringsarbete, fyra av förbunden gick plus – Handels, Kommunal, Transport och Musikerna.

Samtidigt är förutsättningarna fortsatt djupt orättvisa mellan de tre fackliga centralorganisationernas LO, TCO, Saco och deras förbund. Inte minst reglerna av de differentierade avgifterna till a-kassorna. Även den stora ökningen av otrygga korta visstidsanställningar gör det generellt svårare för LO-förbunden att värva medlemmar och behålla dem.



Dagens och morgondagens löntagare behöver trygghet både i livet och arbetslivet, tyvärr är vi i facket rätt ensamma om att vilja ge dem det.

Exakt vilka följder som medlemstappet får vet man inte än. I internationell jämförelse har det svenska facket fortfarande många medlemmar vilket innebär en hög organisationsgrad.

## Diskutera

---

- Vad tror du kan hända om facket fortsätter tappa medlemmar?
- Är det bara den borgerliga regeringens fel att vi tappade medlemmar, eller har vi anledning att vara självkritiska?
- Hur måste facket bete sig för att vinna tillbaka medlemmarna?
- Vad kan vi göra lokalt på arbetsplatsen?
- Hur ser du på medlemsavgiften, är den för hög? Om ja, vilken del av verksamheten ska bort så att facket har råd att sänka medlemsavgifterna?
- Vilka delar av facket skulle du betona om du försökte övertyga någon att gå med?

## Ta reda på och diskutera

---

- Finns det några andra stora problem som vi måste uppmärksamma?
- Finns några konkreta exempel?
- Hur kan vi göra för att lösa problemen?





## Så kan du göra skillnad

I kampen för bättre villkor behövs du! Du kan hjälpa dig själv och andra och bli en viktig person för alla dem som är i behov av stöd. Det är du, den enskilde arbetaren, som är kärnan i facket och som flyttar fram våra positioner varje dag på arbetsplatsen. Vänta inte på att någon annan ska ta tag i situationen, när du själv kan göra det! Här kommer några exempel på hur du kan gå vidare i din roll som fackligt organiserad arbetare!

**MEDLEMSKAP** – Genom att göra en så enkel sak som att vara medlem i facket stöttar du alla svenska arbetare rejält. Tack vare att medlemmarna är så många kan facket sätta press på arbetsgivarna för att vi ska få högre löner och vi kan tvinga arbetsgivare till att teckna kollektivavtal. Någon gång kanske du får delta i en stridsåtgärd, till exempel strejka eller hjälpa till vid en blockad. Men du kan också aktivt jobba med att uppmuntra dina arbetskamrater att bli medlemmar och påverka sina arbetsplatser. Skulle du sedan vilja bli mer aktiv i facket står dörren öppen för det!

**AKTIVIST** – Du behöver inte ha något formellt uppdrag i facket för att vara aktivist. Det räcker med att du tar reda på vad som står i kollektivavtalet och sprider kunskapen till andra på arbetsplatsen. Du kan gå på fackliga kurser för att lära dig mer om till exempel vad lagarna säger. Du kan också gå på fackliga aktiviteter, som att demonstrera på Första maj. Du kan sprida kunskap om vad facket och kollektivavtalet är genom att prata med andra och skriva insändare till tidningar. Du kan också prata med de förtroendevalda omkring dig och be dem föra fram dina åsikter.

**OMBUD** – Som fackligt ombud kommer du dagligen att utkämpa små fajter som i längden är viktiga för dina kollegor på arbetsplatsen. Du kommer också att ta förhandlingar med arbetsgivaren om riktigt viktiga frågor, till exempel en arbetskamrats rätt att jobba kvar. Det innebär ett stort ansvar att vara ombud, men det är väldigt givande och den utbildning du behöver kommer du att få från fackets avdelning där du är medlem. Medlemmarna på arbetsplatsen väljer tillsammans vem som blir ombud.

**STYRELSELEDAMOT** – För att facket ska vara demokratiskt behövs styrelser i den lokala fackliga organisationen, avdelningar och förbund. Som styrelseledamot måste du lyssna på dina arbetskamrater och föra fram deras vilja i organisationen, men du ska också fatta långsiktiga beslut i frågor som kan vara svåra. En sådan fråga kan vara vad ni ska prioritera i förhandlingarna om det lokala kollektivavtalet. Alla medlemmar har rätt att ställa upp till val av en styrelse och alla medlemmar har rösträtt lokalt.



## Diskutera

---

- Känns någon av nivåerna av engagemang intressant för dig?
- Tror du att du skulle kunna engagera dig på något sätt i facket, och i så fall hur och varför?
- Tror du att varje medlem, om den fick rätt utbildning skulle kunna passa alla rollerna, eller måste man vara en speciell typ av person?
- I början av utbildningen skrev du en lista på vilka förväntningar du hade på facket. På vilka punkter är du nöjd med fackets arbete?
- Är du missnöjd med något som facket gör eller inte gör, eller tycker du att något borde göras annorlunda?
- På vilket sätt skulle du kunna driva facket i den riktningen?

## Internet – en demokratifråga

Vi är i en digital tidsålder, ett e-samhälle där många om inte alla tjänster finns digitalt. De som står utanför är ”bortkopplade”, ett nytt utanförskap!

Idag använder cirka en miljon svenskar internet sällan eller aldrig. Av dessa är många äldre men av dem i yrkesverksam ålder tillhör majoriteten LO-förbund. Enligt rapporten *Svenskarna och Internet* (2013) finns också en klasskillnad i bärbart internet. Akademiker och tjänstemän har platta, iPad och smartphone i stor utsträckning, inte arbetare i alls lika hög grad.

Användningen av Internet har blivit en demokrati-, klass- och rättvisefråga. Snart röstar vi på nätet, telefonkataloger existerar knappt, tidtabeller försvinner på busshållplatser och för att söka jobb måste man skriva ett CV och leta på internet. Tillsammans med ABF, folkbildningsrådet,



LO Mervärde och andra aktörer borde vi uppmärksamma detta.

Många använder internet enbart för spel, tips, resor och internetbanken. Då missar man att via internet kan man göra mycket som har en demokratisk dimension: kontakta tjänstemän och politiker för att framföra sin åsikt, tycka till om kommunens service och utbyggnadsplaner och påverka opinionen i forum och sociala medier. Att använda internet – mer kvalitativt demokratiskt är viktigt i e-samhället.



# BILAGA

## Fackliga utbildningar på nätet

LO erbjuder utbildningar på nätet för dig som är medlem i facket, bland annat korta självstudiekurser om fackliga frågor och arbetsrätt.

[www.lo.se/natutbildning](http://www.lo.se/natutbildning)

### SKOLORGANISATÖREN

Utbildningen riktar sig i första hand till LOs skolorganisatörer men också andra målgrupper som skolinformatörer och förbundens skolorganisatörer kan ha nytta och användning av nätutbildningen.

### FACKLIG-POLITISK ORDLISTA

Innehåller förklaringar, bilder och ljudfiler till vanliga ord, termer och begrepp från den fackliga och politiska världen, sorterade i bokstavsordning.

### FACKLIG SOLIDARITET OCH MÄNNISKOSYN

Handlar om att argumentera för facket och fackliga värderingar. Utbildningen innehåller ett antal vardagsituationer om mobbning, invandrare, kvinnoönsyn, svartarbete och att facket lägger sig i.

### HJÄLP TILL EN BRA UPPHANDLING

Innehåller texter, övningar och illustrationer som förklarar hur en upphandling av omställningsstöd går till.

### HJÄLP TILL NYTT JOBB

Ger grundläggande kunskaper om omställningsstödet. Målgruppen är främst förtroendevalda, men även ombudsmän, anställda och intresserade medlemmar kan ha nytta och glädje av utbildningen.

## OM A-KASSAN

Under vintern 2012 har kursen uppdaterats med nya övningar, texter, bildspel och illustrationer. En ny funktion är *Vad får du?* där man kan kontrollera hur den egna privatekonomin skulle påverkas om man blev arbetslös.

## PENSIONSBOKEN PÅ NÄTET

Tar upp de olika delarna i pensionssystemet och vänder sig till försäkringsrådgivare och medlemmar. Syftet är att deltagarna ska förstå hur pensionssystemet är uppbyggt och hur man med enkla medel kan påverka sin pension.

## SCENER UR ETT ARBETSLIV

Rådet för Integration i arbetslivet har tagit fram en unik nätutbildning som bygger på den prisbelönta filmen *Scener ur ett Arbetsliv*. Webbutbildningen är framtagen för att många ska kunna arbeta praktiskt med att förebygga och motverka etniska trakasserier och diskriminering på arbetsplatsen.

## SAMTALSTRÄNING PÅ NÄTET

Den här nätutbildningen ger dig samtalsträning inför försäkringsrådgivning och medlemsvärvning. Syftet är att främst du som är förtroendevald eller försäkringsrådgivare ska få möjlighet att öva dig i att föra bra och lyssnande samtal i möten med olika personer.

## THE DEFENDERS

Vänder sig främst till ungdomar som är på väg ut i arbetslivet. I utbildningen får du möta Sara, Markus och Dolores som alla tre har lite svårigheter i starten, något som inte är ovanligt idag.

## VAD ÄR ETT KOLLEKTIVAVTAL?

Om kollektivavtalen på den svenska arbetsmarknaden och varför de är så viktiga: Arbetstid – om ob, mertid och annat, lön – till exempel löneformer och löneprinciper, föräldralön och sjukdom, semester – bland annat semestertillägg och semesterersättning, försäkringar, arbetsmiljö, den svenska modellen, strejk och blockad, anställningsbevis.

# Om arbetsmarknadslagarna

## FÖRTROENDEMANNALAGEN

Riktar sig främst till dig som är förtroendevald i facket. Målsättningen är att förklara och lära ut de viktigaste delarna i lagen och ge dig vägledning om det som upplevs som svårt och krångligt.

## LAGEN OM ANSTÄLLNINGSSKYDD

I utbildningen finns texter, problem och övningar som hjälper dig förstå de olika delarna i lagen om anställningsskydd (LAS).

## SEMESTERLAGEN

Ger grundläggande kunskaper om de viktigaste delarna i lagen. Dessutom förklaras viktiga begrepp som semesterlön och semesterersättning, intjänandeår och semesterår. Här finns även faktadel med texter, räknesnurror och exempel på de viktigaste avsnitten av semesterlagen samt avslutning med självtest och lagtexten i sin helhet.

## STUDIELEDIGHETSLAGEN

Ger dig grundläggande kunskaper om studieledighetslagen – Får jag ledigt? Vad räknas som studier? Ledigt för facklig utbildning? Ansöka om studier, skjuta på studieledighet, tillbaka till jobbet.

# BILAGA

## LOs kunskapssystem

### Välkommen till våra utbildningar

På sjukhus, lunchmatsalar, bilverkstäder och på pappersbruk. Ja, på alla arbetsplatser finns medlemmar som har sin vardag, arbetsuppgifter och kunskaper om just sitt eget arbete.

Överallt finns speciella problem. Det kan vara i arbetsmiljön, innehållet i arbetet och ibland även med arbetsgivare som inte ser på lagar och avtal på samma sätt som fackföreningen gör.

Därför behöver vi vakna och kunniga medlemmar som kan upptäcka saker som kan förbättras. Facklig utbildning för alla medlemmar är ett viktigt verktyg för att vi tillsammans ska kunna få ett bättre och tryggare arbetsliv.

#### FÖRETRÄDA MEDLEMMARNA

Några av oss är förtroendevalda och har fått i uppdrag att företräda medlemmarna i olika situationer och funktioner. För att göra det på bästa sätt är det viktigt med kunskap. Vi har därför ett brett utbud av olika utbildningar för att de förtroendevalda ska kunna utvecklas i sitt uppdrag att företräda medlemmarna.

Allt för att bli stärkt och trygg i rollen som förtroendevald. Det handlar om alltifrån vad vi kan driva med stöd av lagar och avtal till förståelse för vad som krävs för ett framgångsrikt förändrings- och utvecklingsarbete.

## På väg mot ny kunskap

Våra utbildningar ([www.fackligutbildning.se](http://www.fackligutbildning.se)) utgår från deltagarna och är grupporienterade och deltagarstyrda. De vardagsproblem deltagarna tar med sig in i kursen blir en kunskapskälla.

Erfarenheter, förhoppningar och möjligheter är det som våra utbildningar bygger på. Handledare och lärarnas roll är att ge stöd på vägen mot den nya kunskapen.

## Förändra och förbättra – tillsammans

Våra värderingar utgår från rättvisa, solidaritet, jämlikhet och frihet. Samhället och arbetslivet kan förändras och förbättras. Det är därför vi tror på en aktiverande och aktionsinriktad kunskap, som leder till handling. Ju fler vi är, desto större chans har vi att tillsammans förändra och förbättra. Så, kom med och skapa ny kunskap. Du behövs!

På [www.lo.se/studier](http://www.lo.se/studier) hittar du LOs förbundsgemensamma och centralt anordnade utbildningar.









# Medlem i facket

Medlem i facket ger dig de första grundläggande kunskaperna om den fackliga organisationen på arbetsplatsen och om din och vår roll på arbetsmarknaden och i samhället.

Boken berättar om medlemskapets möjligheter och ger exempel från den fackliga vardagen på olika arbetsplatser.

Du får förståelse för samband, värderingar, målsättningar och orsaker till villkoren på arbetsplatsen och på arbetsmarknaden.

Du får också kunskaper om samhällets trygghetssystem.

Vill du skaffa dig mer och djupare kunskaper om ditt medlemskap i din fackförening, kan du hitta fler material och webbkurser på LOs hemsida, [www.lo.se](http://www.lo.se).

Medlem i facket är skriven av Inti Chavez Perez, född 1984, bor i Skärholmen i Stockholm och arbetar idag som journalist, bl a på Sveriges Radio.

[www.lo.se](http://www.lo.se)

